

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Bezpečnost v rozpočtech obcí
Diplomová práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Terezie Frgalová**
Osobní číslo: **E21015**
Studijní program: **N0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Ekonomika veřejného sektoru**
Téma práce: **Bezpečnost v rozpočtech obcí**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je posoudit vývoj objemu a struktury příjmů a výdajů veřejných rozpočtů, které jsou na úrovni obcí ČR alokovány do oblasti zajištění bezpečnosti. S využitím výsledků šetření bude možné na úrovni obcí vyvozovat dílčí závěry o vývoji bezpečnosti z hlediska priorit a trendů v kontextu měnící se bezpečnostní situace. Zjištění budou potenciálně využitelná při formulaci sektorových a rozvojových politik na národní i regionální úrovni.

Osnova:

- Vymezení problematiky bezpečnosti.
- Vymezení problematiky veřejných rozpočtů s akcentem na úroveň obcí.
- Analýza vývoje prostředků alokovaných na bezpečnost.
- Vyhodnocení výsledků a formulace závěrů.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**
Rozsah grafických prací: **-**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3150-9.
KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.
KRAFTOVÁ, Ivana et al. Bezpečný rozvoj regionu: základní koncept. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-261-0.
MCCANN, Philip. Modern urban and regional economics. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN 978-0-19-958200-6.
PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Pavel Zdražil, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: **1. září 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2023**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Jan Černožský, Ph.D. v.r.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2022

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 29. 6. 2023

Bc. Terezie Frgalová v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Ing. Pavlu Zdražilovi, Ph.D. za vstřícný přístup, odborné rady a připomínky, které mi poskytoval při psaní této diplomové práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá analýzou výdajů na bezpečnost především na úrovni obcí. Práce popisuje, co je to bezpečnost a jak je v České republice zajišťována a garantována. Práce se zaměřuje na veřejné rozpočty, konkrétně rozpočty územních samosprávných celků, ze kterých jsou hrazeny výdaje na bezpečnost. Příjmy a výdaje jsou v práci analyzovány nejprve na krajské úrovni, poté na úrovni obecní. Příjmy a výdaje jsou analyzovány za období 2018-2022. Výdaje na bezpečnost jsou analyzovány a porovnávány za delší období, a to za roky 2010 a 2022. Na závěr je provedena analýza závislosti mezi celkovými výdaji a výdaji na bezpečnost v obecních rozpočtech. Na základě analýzy byl zjištěn malý podíl výdajů na bezpečnost v rozpočtech obcí. S využitím korelační analýzy mezi zjištěnými veličinami byla zjištěna téměř ve všech případech silná až perfektní korelace.

KLÍČOVÁ SLOVA

Bezpečnost, integrovaný záchranný systém, jednotky požární ochrany, veřejné rozpočty

TITLE

Security in municipal budgets

ANNOTATION

The master thesis deals with the analysis of security expenses, mainly at the level of municipalities. The thesis describes what security is and how it is ensured and guaranteed in the Czech Republic. The work focuses on public budgets, specifically the budgets of territorial self-governing units, from which security expenses are paid. Income and expenses are analyzed in the work first at the regional level, then at the municipal level. Income and expenses are analyzed for the period 2018-2022. Security spending is analyzed and compared over a longer period, for the years 2010 and 2022. Finally, an analysis of the relationship between total spending and security data in general budgets is performed. Based on the analysis, a small share of security spending in municipal budgets was found. With the use of correlation analysis between the detected quantities, a strong to perfect correlation was found in almost all cases.

KEYWORDS

Security, Integrated Rescue System, fire protection units, public budgets

OBSAH

ÚVOD.....	12
1. VYMEZENÍ PROBLEMATIKY BEZPEČNOSTI.....	14
1.1 Bezpečnost a obrana formou veřejného statku	15
1.2 Bezpečnostní složky ČR	17
1.2.1 Základní složky IZS.....	17
1.2.2 Ostatní složky IZS	24
2. VYMEZENÍ PROBLEMATIKY VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ S AKCENTEM NA ÚROVEŇ OBCÍ	28
2.1 Rozpočtová soustava.....	28
2.2 Státní rozpočet	30
2.3 Rozpočet územní samosprávy	31
2.4 Příjmy územních rozpočtů	35
2.5 Výdaje územních rozpočtů	36
2.5.1 Výdaje krajů.....	37
2.5.2 Výdaje obcí	38
3. ANALÝZA VÝDAJŮ NA BEZPEČNOST V ROZPOČTECH ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY	42
3.1 Příjmy a výdaje krajů.....	42
3.2 Příjmy a výdaje obcí	47
3.3 Výdaje na bezpečnost na úrovni krajů.....	52
3.4 Výdaje na bezpečnost na úrovni obcí	58
4. ANALÝZA ZÁVISLOSTI VÝDAJŮ NA BEZPEČNOST V ROZPOČTECH OBCÍ ...	62
4.1 Metodika analýzy výdajů na bezpečnost	62
4.2 Úroveň všech obcí	63
4.3 Členění obcí podle velikosti	66
ZÁVĚR	80
BIBLIOGRAFIE.....	83

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1: Složky IZS ČR.....	17
Obrázek 2: Zjednodušená organizační struktura HZS ČR.....	19
Obrázek 3: Organizační schéma Policie ČR	21
Obrázek 4: Organizační schéma ZZS Olomouckého kraje.....	24
Obrázek 5: Schéma rozpočtové soustavy ČR	29
Obrázek 6: Příjmy územního rozpočtu.....	36
Obrázek 7: Rozdělení výdajů krajů v ČR.....	38
Obrázek 8: Výdaje rozpočtu obcí.....	39
Obrázek 9: Příjmy krajů v mil. Kč	42
Obrázek 10: Struktura příjmů v krajských rozpočtech za roky 2018-2022 (v mil. Kč).....	43
Obrázek 11: Běžné a kapitálové výdaje krajů v mil. Kč za roky 2018-2022.....	44
Obrázek 12: Podíl skupiny výdajů v rozpočtech krajů v %	45
Obrázek 13: Vývoj příjmů, výdajů a salda v krajských rozpočtech v mil. Kč.....	46
Obrázek 14: Vývoj příjmů v mil. Kč v rozpočtech obcí	47
Obrázek 15: Struktura příjmů v rozpočtech obcí v mil. Kč	48
Obrázek 16: Vývoj běžných a kapitálových výdajů v rozpočtech obcí v mil. Kč	49
Obrázek 17: Podíl výdajů dle odvětvového třídění v rozpočtech obcí v %	50
Obrázek 18: Vývoj příjmů, výdajů a salda v obecních rozpočtech v mil. Kč.....	51
Obrázek 19: Vývoj výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek v rozpočtech krajů v porovnání s celkovými výdaji v mld. Kč	53
Obrázek 20: Výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek dle územního členění v mil. Kč	54
Obrázek 21: Vývoj výdajů na požární ochranu a IZS v rozpočtech krajů v porovnání s celkovými výdaji v mld. Kč	56
Obrázek 22: Výdaje na požární ochranu a IZS dle územního členění v mil. Kč.....	57
Obrázek 23: Vývoj výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek v rozpočtech obcí v porovnání s celkovými výdaji v mld. Kč	58
Obrázek 24: Vývoj výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek v obcích dle počtu obyvatel v mil. Kč.....	59
Obrázek 25: Vývoj výdajů na požární ochranu a IZS v rozpočtech obcí v porovnání s celkovými výdaji v mld. Kč	60
Obrázek 26: Vývoj výdajů na požární ochranu a IZS v obcích dle počtu obyvatel v mil. Kč.....	61
Obrázek 27: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost na úrovni všech obcí	63

Obrázek 28: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X požární ochrana a IZS na úrovni všech obcí.....	65
Obrázek 29: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 0 do 100 obyvatel	67
Obrázek 30: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 101 do 200 obyvatel.....	68
Obrázek 31: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 201 do 500 obyvatel.....	69
Obrázek 32: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 501 do 1 000 obyvatel.....	70
Obrázek 33: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 1 001 do 2 000 obyvatel.....	71
Obrázek 34: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 2 001 do 5 000 obyvatel.....	72
Obrázek 35: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 5 001 do 10 000 obyvatel.....	73
Obrázek 36: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 10 001 do 20 000 obyvatel.....	74
Obrázek 37: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 20 001 do 50 000 obyvatel.....	75
Obrázek 38: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 50 001 do 100 000 obyvatel.....	76
Obrázek 39: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 100 001 do 1 000 000 obyvatel.....	77
Tabulka 1: Kategorie jednotek požární ochrany	20
Tabulka 2: Příjmy a výdaje státního rozpočtu.....	31
Tabulka 3: Schéma běžného a kapitálového rozpočtu	34
Tabulka 4: Výdajové oblasti obecního rozpočtu.....	40
Tabulka 5: Výdaje krajů na bezpečnost a veřejný pořádek v mil. Kč.....	52
Tabulka 6: Výdaje krajů na požární ochranu a IZS v mil. Kč	55
Tabulka 7: Klasifikace síly korelace	63

Tabulka 8: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost na úrovni všech obcí	64
Tabulka 9: Korelace – celkové výdaje X bezpečnost na úrovni všech obcí	64
Tabulka 10: Multivariační test normality – celkové výdaje X požární ochrana a IZS na úrovni všech obcí	65
Tabulka 11: Korelace – celkové výdaje X požární ochrana a IZS na úrovni všech obcí.....	66
Tabulka 12: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 0 do 100 obyvatel.....	67
Tabulka 13: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 101 do 200 obyvatel.....	68
Tabulka 14: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 201 do 500 obyvatel.....	69
Tabulka 15: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 501 do 1 000 obyvatel.....	70
Tabulka 16: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 1 001 do 2 000 obyvatel.....	71
Tabulka 17: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 2 001 do 5 000 obyvatel.....	72
Tabulka 18: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 5 001 do 10 000 obyvatel.....	73
Tabulka 19: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 10 001 do 20 000 obyvatel.....	74
Tabulka 20: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 20 001 do 50 000 obyvatel.....	75
Tabulka 21: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 50 001 do 100 000 obyvatel.....	76
Tabulka 22: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 100 001 do 1 000 000 obyvatel.....	77
Tabulka 23: Korelace – kategorie počtu obyvatel.....	78

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

BRS – bezpečnostní rada státu

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky

IZS – Integrovaný záchranný systém

JPO – jednotky požární ochrany

JSDH – Jednotka Sboru dobrovolných hasičů

mil. – Milion

mld. – Miliarda

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

ORP – obec s rozšířenou působností

PČR – Policie České republiky

Sb. – Sbírka

ZZS – Zdravotnická záchranná služba

ŽP – životní prostředí

ÚVOD

V dnešní době se bezpečnost stává stále více aktuálním a stále více probíraným tématem. Ve světě se neustále objevují nové bezpečnostní hrozby. Proto je potřeba, aby se státy staraly o ochranu obyvatel na svém území. Zajištění bezpečnosti je v mnoha zemích odlišné. Z Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky vyplývá, že primárním úkolem státu je ochrana demokratických základů, ochrana životů, zdraví a majetku, stejně jako garance svrchovanosti a územní jednotnosti. Ústavní zákon rovněž stanoví, jaké subjekty se podílejí na zajištění bezpečnosti občanů. Mezi takové subjekty lze zařadit: ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory, havarijní služby. Významnými subjekty jsou také státní orgány a územní samosprávné celky.

Rok 2020 a 2021 výrazně ovlivnila pandemie onemocnění COVID – 19 a následná přijatá mimořádná opatření. Mnohé hrozby se přesunuly do kyberprostoru, kdy se útočníci museli přizpůsobit vzniklé situaci. Byť by Česká republika mohla svou bezpečnostní situaci označit za příliš neměnnou a stabilní, přítomnost hrozeb je stále živá a všudypřítomná. Eskalace válečného konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem je rovněž stále přítomná a vyvolává značné obavy, stále více se řeší problém s uprchlíky, kteří prchají právě před probíhající válkou. Nejen veřejnost ale i odborníci usilují o nalezení možných řešení stávající krize.

Evropa v současné době čelí závažné uprchlické krizi, kterou je postižena i Česká republika. Na začátku roku 2023 počet ukrajinských uprchlíků přesáhl téměř 8 mil. Rovněž vzrostl počet žadatelů o dočasnou ochranu nebo o podobný status. Byť se někteří běženci chtějí po konci války vrátit zpět, mnozí však pravděpodobně zůstanou v zemích, do kterých se uchýlili kvůli strachu o svou bezpečnost. K situacím, kdy by se uprchlíci po ukončení válečného konfliktu vrátili domů, se schyluje v současném světě jen mimořádně. Mnohé země v Evropě tak musí počítat s pomocí jenž bude potřeba poskytnout těmto lidem.

Cílem diplomové práce je posoudit vývoj objemu a struktury příjmů a výdajů veřejných rozpočtů, jenž jsou na úrovni obcí České republiky alokovány do oblasti zajištění bezpečnosti. V rámci dosažení tohoto cíle usiluje diplomová práce o nalezení odpovědí na tyto výzkumné otázky:

1. Jaký podíl zaujímají výdaje na bezpečnost v rozpočtech obcí?
2. Jaké jsou v kontextu závislosti mezi celkovými výdaji a výdaji na bezpečnost rozdíly v kategoriích obcí podle velikosti?

Diplomová práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první části první kapitoly se diplomová práce zabývá objasnění základních pojmů, jež se vztahují k bezpečnosti. Na konci kapitoly je věnována pozornost složkám IZS, které jsou rozděleny na základní a ostatní. Druhá kapitola diplomové práce poukazuje na problematiku veřejných rozpočtů v České republice. Podrobněji se poté kapitola věnuje především územním samosprávným celkům. Rozpočty územní samosprávy jsou zde rozděleny na příjmovou a výdajovou stránku a jejich charakteristika je provedena v závěru kapitoly. Ve třetí kapitole je provedeno zkoumání nejprve na straně příjmů a výdajů krajských rozpočtů. Poté jsou analýze podrobeny příjmy a výdaje obecních rozpočtů. Čtvrtá kapitola obsahuje analýzu závislosti celkových výdajů VS výdajů na bezpečnost v obecních rozpočtech.

Využitá data, ze kterých jsou v diplomové práci vytvořeny grafy, tabulky a obrázky pochází ze systému Monitor – informačního systému Ministerstva financí České republiky. Analýza a porovnání je provedeno především prostřednictvím spojnicových, sloupcových, výsečových grafů, ale i pomocí kartogramů. Pro zkoumání závislosti výdajů na bezpečnost byla zvolena korelační analýza.

1. VYMEZENÍ PROBLEMATIKY BEZPEČNOSTI

Pojem bezpečnost bývá využíván v běžném jazyce často. Je to jeden z hlavních symbolů kvalitního života jedince ve společnosti. „*Na nejobecnější rovině lze bezpečnost charakterizovat jako pojem, který nemá žádný vlastní pozitivní obsah, nemá žádnou substanci*“ (Balabán, 2007). „*Dle českého významu slova vychází bezpečnost ze slov „bez péče“, bez starostí, bez problémů či mimo nebezpečí*“ (Balabán, 2015). Bezpečnost nikdy není vykonávána svrchovaně a není ani absolutně naplněna. Je to pouze bezchybná situace, tedy její vidina či idea.

Dle Zemana (2002) se bezpečnost vymezuje jako stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt a kdy je objekt k eliminaci stávajících i potencionálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat. Problémem, který může nastat je stírání hranic vnější a vnitřní bezpečnosti.

Tyto dva pojmy se od sebe odlišují především vztahem k danému objektu. Jak na něj působí, co se týče otázky zajištění bezpečnosti. **Vnější bezpečnost** je spojena s existencí a následným odstraněním hrozeb, které nepocházely zevnitř objektu, ale mimo něj např. hrozby od jiných národních států. Vnější bezpečnost by měla být prvořadým strategickým zájmem každého státu. **Vnitřní bezpečnost** se poté pojí s „domácími“ jevy, které působí uvnitř objektu. Kraftová et al. (2016) však uvádí, že toto dělení nelze brát jako striktní, jelikož v současné době existuje příliš mnoho faktorů, jenž tyto dva pojmy ovlivňují. Jedná se především o postupující globalizaci, provázanost a globální charakter mnoha vazeb a činností či různé integrační snahy. Následkem toho dochází k situaci, že se vnitřní a vnější bezpečnost často prolíná.

Pojmem **hrozba** lze označit jakýkoli jev, který chce a může poškodit určitý subjekt, nějaké zájmy či hodnoty. Nejčastěji působí na životní či strategické zájmy státu. Může jít o hrozbu záměrnou (úmyslnou), ta obsahuje určitý záměr poškodit, velmi často předem plánovaná. Hrozbou nezáměrnou (neplánovanou) se vyznačují přírodní fenomény, nejsou na lidskou činnost přímo vázány, ale je možné jim v mnoha situacích předejít.

Riziko je dle Rejdy a McNamara (2017) definováno jako nějaká nejistota týkající se vzniku ztráty. Vyjadřuje míru pravděpodobnosti vzniku nějaké škodlivé události, která je považována za nežádoucí. U rizika záleží, jak se daný subjekt zachová v případě hrozícího škodlivého jevu. Jedná se o závislou proměnou, jeho míru (míru rizika) je možné odhadnout analýzou rizik. Tato analýza vyplývá také z hodnocení pohotovosti řešení hrozeb. V případě hodnocení rizik se pohlíží především na to, jaké hodnoty mohou být ohroženy.

Mimořádnou událostí se dle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému rozumí působení škodlivých sil či jevů vyvolaných jak činností člověka, přírodními vlivy, a rovněž havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.

Hodnota je právem hájený zájem. Lze takto označit aktivum, které je materiální případně nemateriální povahy. V souvislosti s bezpečností se nejčastěji jedná o: zdraví, lidské životy či majetek. Je nezbytné seřadit si takové hodnoty dle priorit. Hodnoty jsou zranitelné, usiluje se proto o eliminaci, či snížení zranitelnosti. Jak uvádí Porada (2019) hodnoty jsou velmi často vnímány a oceňovány prostřednictvím měřících postupů zaměřených na jejich kvantifikaci nebo prostřednictvím jiných postupů k vyjádření symbolického významu.

Aktivum vyznačuje cokoliv, co má pro osobu či organizaci hodnotu. Aktiva lze rozdělit na hmotné a nehmotné. Hmotné aktivum může být například nemovitost, peníze, majetek. Nehmotné aktivum jsou často informace, zdraví či morálka pracovníků. Porada (2019) dále uvádí, že pojem aktivum se využívá v různých oborech lidské činnosti, proto dochází často k subjektivní definici tohoto pojmu.

Dle Horáka et al. (2004) by měl každý stát vycházet z průběžného identifikování bezpečnostních rizik a hrozeb pro společnost, pro občany a z jejich klasifikace dle hlediska aktuálnosti, negativního potenciálu ohrožení jeho zájmů a míry pravděpodobnosti jejich uskutečnění, a to průběžným získáváním a vyhodnocováním relevantních informací. Snaha nalézt skutečnou bezpečnost je nikdy nekončící proces. Robejšek (in Kraftová et. al., 2016) uvádí že, bázi nekonečné zabezpečovací spirály, která charakterizuje moderní společnosti, představují především tyto skutečnosti: 1. rozvinuté společnosti projevují zvýšenou citlivost vůči rizikům; 2. v tom okamžiku, kdy se podaří riziko snížit, stoupá ochota k riskantnějšímu chování; 3. rozvinuté společnosti produkují četná vlastní rizika, která jsou důsledkem vlastního rozvoje.

1.1 Bezpečnost a obrana formou veřejného statku

Národní bezpečnost je veřejný statek. Je to typický příklad kolektivní spotřeby. Klasické charakteristiky u takovýchto statků jsou: nerivalita, nevylučitelnost, nedělitelnost a nulové mezní náklady na příští spotřebu. Balabán et al. (2015) uvádí, že dle ekonomického hlediska bezpečnostní systém produkuje čistý veřejný statek, proto nelze nikoho vyloučit ze spotřeby a spotřeba jedné osoby nesnižuje dostupnost komukoliv dalšímu. Dle Hartleyho (2011) má sektor obrany dvě výrazné výše uvedené ekonomické charakteristiky, za prvé, jak obrana, tak

mír jsou veřejné statky, které jsou rovněž nekonkurenční, nevylučitelné a za druhé, vlády jsou hlavními subjekty nakupující jak vybavení, tak vojenský personál a jejich výběr při nákupu ovlivňuje obranný průmysl a trhy práce. Podle Melese et al. (2015) lze mezi potenciální hrozby zařadit např.:

- globální terorismus;
- šíření zbraní hromadného ničení;
- kybernetické útoky;
- regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí;
- potenciální budoucí konkurenti;
- netradiční výzvy národní bezpečnosti aj.

Bezpečnostní politika je zajišťována také prostřednictvím jednotlivých politik. Jsou jimi zahraniční, hospodářská, obranná politika, vnitřní bezpečnost a veřejná informovanost. Základní funkcí všech států v moderním světě je právě garance bezpečnosti. Každý ze států by měl mít takto důležitou funkci ukotvenou ve svých právních předpisech. Zajištění bezpečnosti v České republice upravuje ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

Základní dokument určující směr a východiska bezpečnostní politiky je Bezpečnostní strategie České republiky. Tento vládní dokument je vypracován ve spolupráci s Kanceláří prezidenta republiky a Parlamentem ČR. Jeho cílem je hledat nadstranické přístupy ohledně otázek bezpečnosti. Na Bezpečnostní strategii ČR navazuje celá řada dílčích koncepcí a strategií. Základ pro tvorbu a prosazování Bezpečnostní strategie ČR je tvořen zejména Ústavou České republiky, Listinou základních práv a svobod a výše zmíněným ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti. Součástí jsou rovněž zákony, jenž navazují na ústavní pořádek ČR, na spojenecké a další mezinárodní závazky, které vychází z členství ČR v Organizaci Severoatlantické smlouvy, Evropské unii, Organizaci spojených národů a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě.

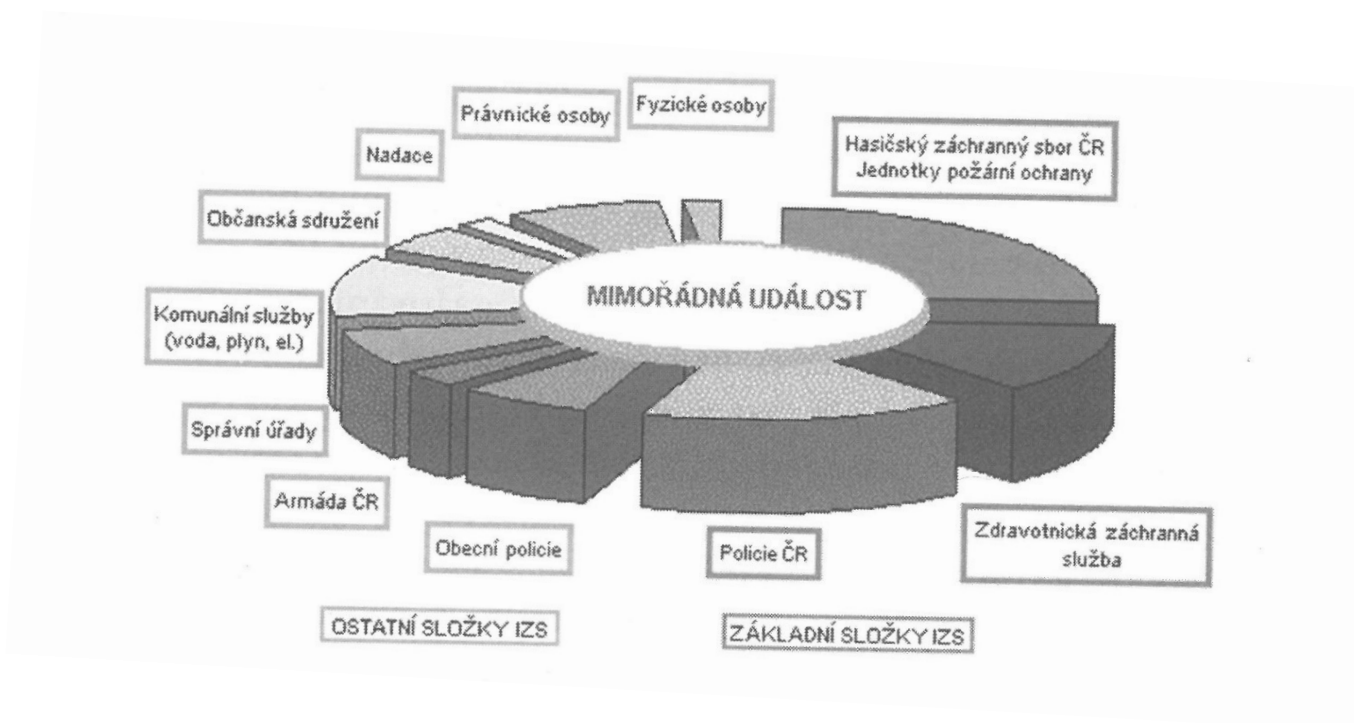
Fiott (2019) uvádí, že spolupráce na úrovni EU je navržena tak, aby zajistila efektivní fungování evropského obranného trhu, aby evropské armády měly zajištěny dodávky obranného vybavení a technologií, aby se evropské firmy mohly stát lídry v technologických inovacích, a aby evropské ozbrojené síly zůstaly schopné a připravené k autonomní vojenské akci.

1.2 Bezpečnostní složky ČR

Bezpečnost země je zajišťována specifickými nástroji. V ČR mají za úkol ochranu obyvatelstva instituce integrovaného záchranného systému. Kromě těchto institucí je bezpečnost zajišťována také speciálními opatřeními, systémem krizového řízení, hospodářskými opatřeními při krizových stavech, a především veřejnou správou. (Fiala, 2010).

Balabán (2010) uvádí, že **Integrovaný záchranný systém (IZS)** je právně vymezený, otevřený systém koordinace a spolupráce zákonem stanovených základních a ostatních složek, předurčených k likvidaci každodenních mimořádných událostí, přírodních a antropogenních krizových situací. IZS je součástí systému vnitřní bezpečnosti státu. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému uvádí, že IZS se použije v případě vzniku mimořádné události a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce dvěma nebo více složkami integrovaného záchranného systému. Složky IZS se dělí na základní a ostatní. Podrobnější členění je zobrazeno na obrázku 1.

Obrázek 1: Složky IZS ČR

Zdroj: (Balabán, 2010)

1.2.1 Základní složky IZS

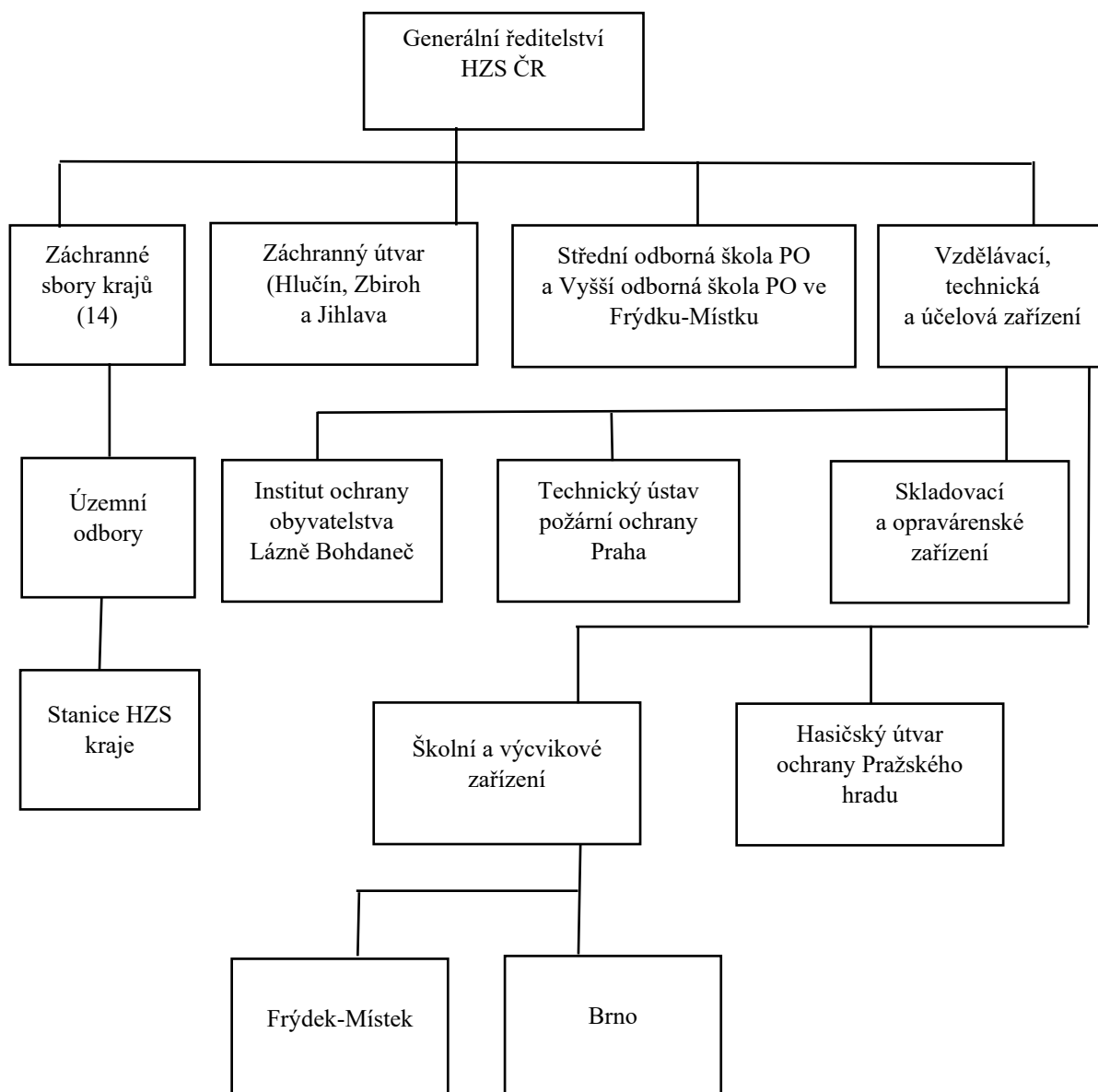
Mezi základní složky IZS se řadí:

- Hasičský záchranný sbor České republiky;

- Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany;
- Policie České republiky;
- Zdravotnická záchranná služba.

Hasičský záchranný sbor (HZS) má především za úkol chránit životy a zdraví obyvatel, majetek před požáry a poskytovat pomoc při mimořádných událostech, bez ohledu na to, zda se jedná o hrozby terorismu, průmyslových havárií či živelných katastrof. Během plnění svých úkolů HZS spolupracuje s úřady, ostatními státními orgány, orgány samosprávy, ostatními složka IZS, fyzickými a právníckými osobami, s neziskovými organizacemi a mezinárodními organizacemi.

HZS je hlavní článek integrovaného záchranného systému. HZS ČR je tvořen generálním ředitelstvím, které je součástí Ministerstva vnitra, 14 hasičských záchranných sborů krajů, Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku a v neposlední řadě Záchranný útvar HZS ČR (dislokace Jihlava, Zbiroh a Hlučín). Součástí generálního ředitelství HZS ČR jsou vzdělávací, technická a účelová zařízení: Školní a výcvikové zařízení HZS ČR, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Technický ústav požární ochrany Praha a Skladovací a opravárenské zařízení HZS ČR. Zjednodušená organizační struktura HZS ČR je představena na obrázku 2.

Obrázek 2: Zjednodušená organizační struktura HZS ČR

Zdroj: vlastní zpracování dle HZS ČR (2022)

Za **jednotky požární ochrany (JPO)** lze označit soustavu specializovaně vzdělaných osob, požární techniky a věcných nástrojů požární ochrany. Základním posláním jednotek PO je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech, které ohrožují život a zdraví obyvatel, majetek nebo životní prostředí, a které vyžadují provedení záchranných, resp. likvidačních prací (Jednotky požární ochrany, 2022). Podrobnější rozdělení JPO do kategorií je zobrazeno v tabulce 1. Dle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně jednotkami požární ochrany jsou:

- a) jednotka hasičského záchranného sboru zřízená jako jednotka hasičského záchranného sboru kraje, jednotka generálního ředitelství nebo jednotka

záchranného útvaru hasičského záchranného sboru, která je složena z příslušníků hasičského záchranného sboru (dále jen "příslušník") určených k výkonu služby na stanicích hasičského záchranného sboru;

- b) jednotka hasičského záchranného sboru podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří vykonávají činnost v této jednotce jako své zaměstnání, (dále jen "zaměstnanec podniku");
- c) jednotka sboru dobrovolných hasičů obce, která je složena z fyzických osob, které nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání;
- d) jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání.

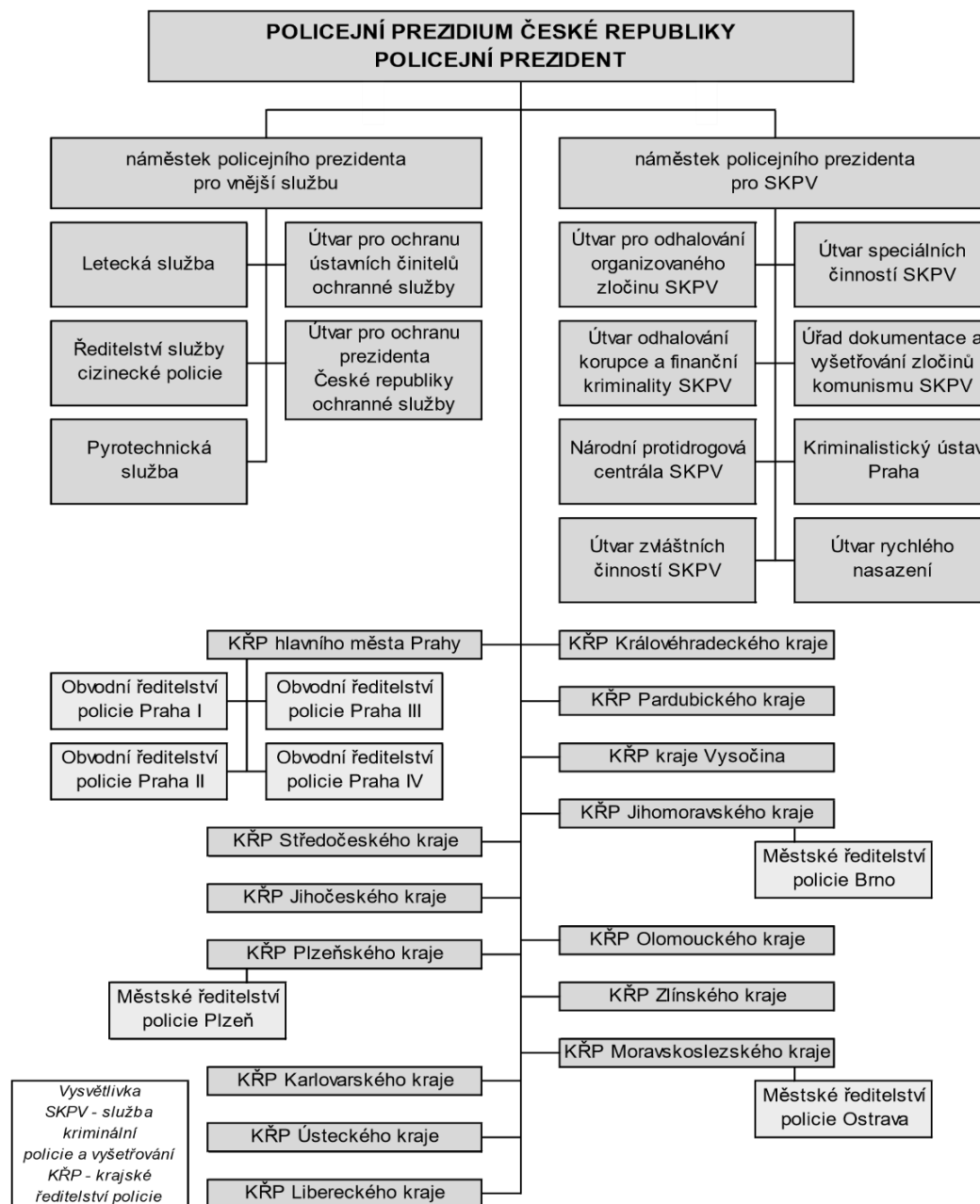
Tabulka 1: Kategorie jednotek požární ochrany

1.	Územní působnost zasahující i mimo území svého zřizovatele.
JPO I	Jednotka hasičského záchranného sboru s územní působností, do 20 min jízdy z místa dislokace.
JPO II	Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce se členy, kteří vykonávají službu jako hlavní či vedlejší povolání, do 10 minut jízdy z místa dislokace.
JPO III	Jednotka sboru dobrovolných hasičů se členy, kteří vykonávají službu v jednotce PO dobrovolně do 10 min jízdy z místa dislokace.
2.	Místní působnost zasahující do území svého zřizovatele
JPO IV	Jednotka hasičského záchranného sboru podniku.
JPO V	Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce se členy, kteří vykonávají službu v jednotce PO dobrovolně.
JPO VI	Jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku.

Zdroj: vlastní zpracování dle HZS ČR (2022)

Policie ČR je bezpečnostní sbor České republiky, který je zřízen na základě zákona č. 273/2008 Sb., O Policii ČR. Úkoly policie jsou stanoveny ve zmíněném zákona a zní: policie slouží veřejnosti, přičemž jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských

společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu. Působnost Policie ČR je, jak vyplývá z výše zmíněných úkolů, celé území republiky. Policie ČR je podřízena Ministerstvu vnitra a je tvořena Policejní prezidiem, útvary s celostátní působností a útvary s územně vymezenou působností. V čele Policie ČR stojí policejní prezident. Podrobnější organizační členění Policie ČR je zobrazeno na obrázku 3.

Obrázek 3: Organizační schéma Policie ČR

Zdroj: (Policie ČR, 2023)

Zdravotnická záchranná služba (ZZS) je dle zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě zdravotní služba, v jejímž rámci je na základě tísňové výzvy poskytována zejména přednemocniční neodkladná péče osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života. Poskytovatelem zdravotních služeb je kraj. Ten zřizuje ZZS jako příspěvkovou organizaci. Poskytovatel musí zdravotnické záchranné služby poskytovat nepřetržitě. Z výše zmíněného zákona vyplývá, že se ZZS člení na:

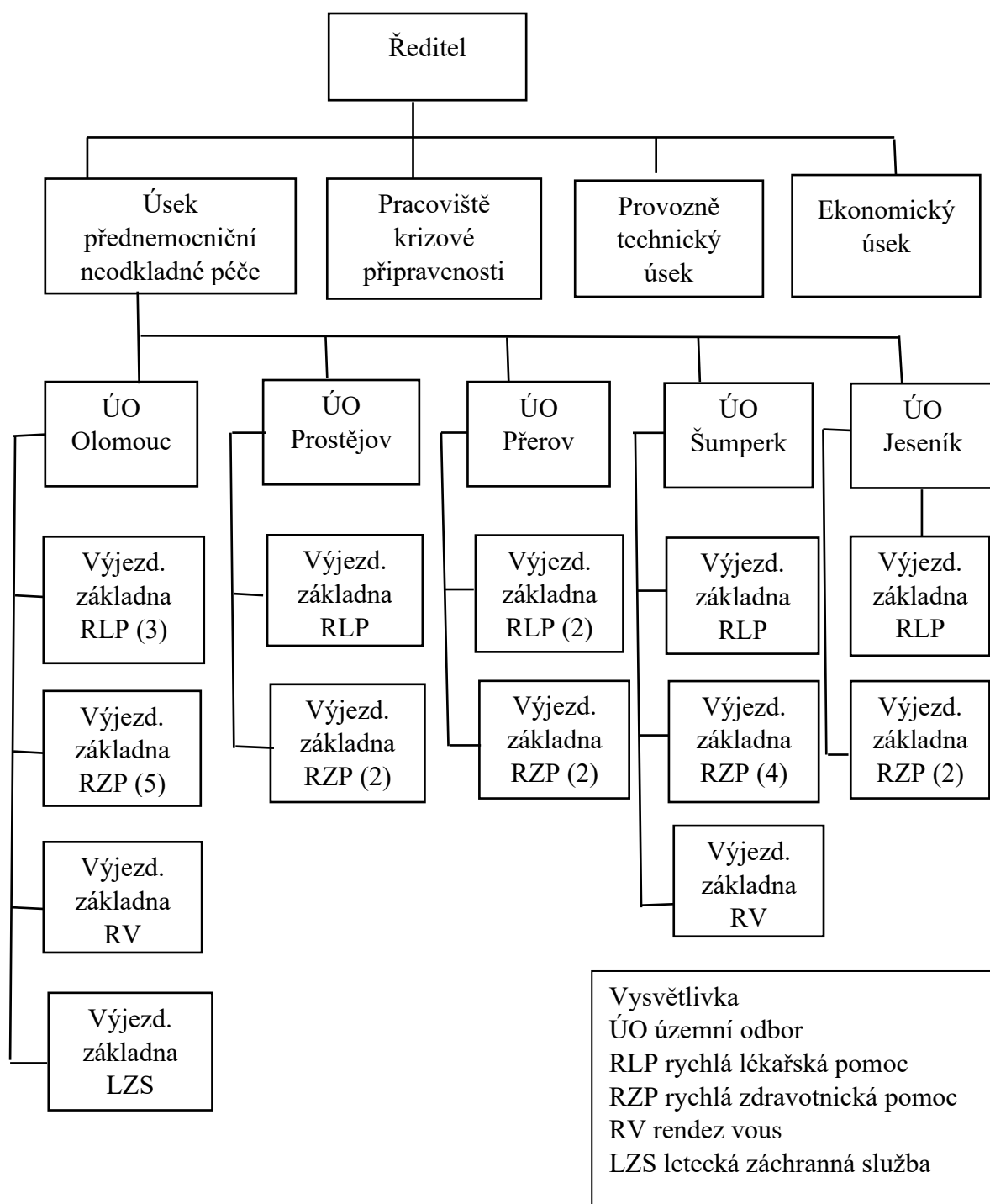
- 1) ředitelství;
- 2) zdravotnické operační středisko;
- 3) výjezdové základny s výjezdovými skupinami;
- 4) pracoviště krizové připravenosti;
- 5) vzdělávací a výcvikové středisko.

ZZS dle zákona č. 374/2011 zahrnuje tyto činnosti:

- a) nepřetržitý kvalifikovaný bezodkladný příjem tísňové komunikace na národní tísňové číslo 155 a výzev předaných operačním střediskem jiné základní složky integrovaného záchranného systému operátorem zdravotnického operačního střediska nebo pomocného operačního střediska;
- b) vyhodnocování stupně naléhavosti tísňové komunikace, rozhodování o nejvhodnějším okamžitém řešení tísňové výzvy podle zdravotního stavu pacienta, rozhodování o vyslání výjezdové skupiny, rozhodování o přesměrování výjezdové skupiny a operační řízení výjezdových skupin;
- c) řízení a organizaci přednemocniční neodkladné péče na místě události a spolupráci s velitelem zásahu složek integrovaného záchranného systému;
- d) spolupráci s cílovým poskytovatelem akutní lůžkové péče;
- e) poskytování instrukcí k zajištění první pomoci prostřednictvím sítě elektronických komunikací v případě, že je nezbytné poskytnout první pomoc do příjezdu výjezdové skupiny na místo události;
- f) vyšetření pacienta a poskytnutí zdravotní péče, včetně případných neodkladných výkonů k záchraně života, provedené na místě události, které směřují k obnovení nebo stabilizaci základních životních funkcí pacienta;

- g) soustavnou zdravotní péči a nepřetržité sledování ukazatelů základních životních funkcí pacienta během jeho přepravy k cílovému poskytovateli akutní lůžkové péče, a to až do okamžiku osobního předání pacienta zdravotnickému pracovníkovi cílového poskytovatele akutní lůžkové péče;
- h) přepravu pacienta letadlem mezi poskytovateli akutní lůžkové péče za podmínek soustavného poskytování neodkladné péče během přepravy, hrozí-li nebezpečí z prodlení a nelze-li přepravu zajistit jinak;
- i) přepravu tkání a orgánů k transplantaci letadlem, hrozí-li nebezpečí z prodlení a nelze-li přepravu zajistit jinak;
- j) třídění osob postižených na zdraví podle odborných hledisek urgentní medicíny při hromadném postižení osob v důsledku mimořádných událostí nebo krizových situací.

Pro ilustraci autorka vybrala schéma organizační struktury ZZS Olomouckého kraje, které je vyobrazeno na obrázku 4.

Obrázek 4: Organizační schéma ZZS Olomouckého kraje

Zdroj: vlastní zpracování dle ZZS Olomouckého kraje (2022)

1.2.2 Ostatní složky IZS

Balabán (2010) do ostatních složek IZS řadí:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil;
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory;

- ostatní záchranné sbory;
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby;
- zařízení civilní ochrany;
- neziskové organizace a sdružení občanů.

Některé vybrané složky jsou uvedeny v následujícím textu, je rovněž přiblížena i jejich činnost při zajišťování bezpečnosti.

Obecní (městská) policie dle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce. Oproti Policii ČR jsou činnosti obecní policie plánovány a sestavovány v mezích katastrálního území obcí, pokud si tyto obce obecní policii zřídily. Zřízení obecní (městské) policie se odvíjí od potřeb dané obce či města. V případě potřeby obecní policie spolupracuje s jednotlivými složkami IZS. Pokud určitá obec nezřídila obecní či městskou policii, může uzavřít veřejnoprávní smlouvu s jinou obcí o poskytnutí strážníků. Dle výše zmíněného zákona č. 553/1991 obecní policie při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku a plnění dalších úkolů:

- a) přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku;
- b) dohlíží na dodržování pravidel občanského soužití;
- c) dohlíží na dodržování obecně závazných vyhlášek a nařízení obce;
- d) podílí se v rozsahu stanoveném tímto nebo zvláštním zákonem na dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích;
- e) podílí se na dodržování právních předpisů o ochraně veřejného pořádku a v rozsahu svých povinností a oprávnění stanovených tímto nebo zvláštním zákonem činí opatření k jeho obnovení;
- f) podílí se na prevenci kriminality v obci;
- g) provádí dohled nad dodržováním čistoty na veřejných prostranstvích v obci;
- h) odhaluje přestupky a jiné správní delikty, jejich projednávání je v působnosti obce;
- i) poskytuje za účelem zpracování statistických údajů Ministerstvu vnitra požádání údaje o obecní policii.

Armáda ČR je hlavní prvek ozbrojených sil. Dle Balabána et al. (2010) posláním ozbrojených sil je ochrana svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního

státu, životů obyvatel a jejich majetku před vnějším ohrožením a přispět k prosazování životních, strategických a dalších významných bezpečnostních zájmů ČR ve spolupráci s aliančními partnery.

Rektořík (2004) řadí mezi hlavní úkoly ozbrojených sil zejména: obrana území ČR s maximálním využitím systému kolektivní obrany, zabezpečení účasti v operacích mimo území ČR silami předurčenými pro operace pod vedením NATO, EU a jiných organizací, ochrana vzdušného prostoru, zabezpečit přijetí sil NATO v případě vzniku nebezpečí vojenského ohrožení teritoria ČR nebo bezpečnosti Aliance, zajistit splnění úkolů při nevojenských ohroženích ČR a úkolů vyplývajících ze zákonů ČR. Armádu dle § 14 zákona č. 219/1999 Sb. lze rovněž využít:

- a) ke střežení objektů důležitých pro obranu státu;
- b) k plnění úkolů Policie ČR při zajišťování ochrany státních hranic nebo k plnění úkolů služby pořádkové policie anebo ochranné služby, pokud síly a prostředky Policie ČR nebudou dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti;
- c) k záchranným pracím při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí nebo k likvidaci následků pohromy;
- d) k odstranění jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky;
- e) k letecké dopravě ústavních činitelů;
- f) k zabezpečení letecké činnosti pro vlastní potřeby;
- g) k poskytování leteckých služeb;
- h) k zabezpečení letecké zdravotnické dopravy;
- i) k zabezpečování dopravy na základě rozhodnutí vlády;
- j) k zabezpečení kulturních, vzdělávacích, sportovních a společenských akcí;
- k) k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany.

K plnění mnoha úkolů je nutné využívat členství ČR v NATO. Rektořík (2004) uvádí, že Severoatlantická smlouva zavazuje členské státy, aby individuálně i společně, průběžnou a účinnou svépomocí a vzájemnou pomocí udržovaly a rozvíjeli svou individuální a kolektivní schopnost odolat ozbrojenému útoku. Při řešení mimořádných událostí lze poskytnou

prostředky Armády ČR na pomoc IZS. Během mimořádné události či krize může, jak uvádí Balabán (2010), Armáda ČR plnit úkoly: při záchranných pracích nasazením sil (včetně specialistů, např. chemiků) a techniky, při logistickém zabezpečení a nebo při zajištění veřejného pořádku a ochraně objektů (např. infrastruktury).

2. VYMEZENÍ PROBLEMATIKY VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ S AKCENTEM NA ÚROVEŇ OBCÍ

Stát při výkonu veřejné správy spolupracuje s mnoha správními orgány. Jsou to vykonavatelé rozhodnutí volených orgánů na jednotlivých úrovních vlády. Každý z těchto vykonavatelů (nositelů) plní úkoly a disponuje pravomocemi, které jsou spojené s jejich financováním. K tomu musí mít svůj vlastní rozpočet. Provazníková (2015) rozlišuje čtyři základní vládní úrovně a jejich rozpočty:

- 1) Ústřední – ústřední vláda v unitárních státech nebo federální vláda ve federálních státech (USA). Dále se sem řadí např. ministerstva, úřady a další části vlády;
- 2) Republiková úroveň (někdy též regionální či provincionální) – tato úroveň má různou definici podle členění států, může jít o regiony, okresy, distrikty. Ve federálních státech i jednotlivé země;
- 3) Místní (municipální) vláda – např. municipality, hrabství, města, městské části. Místní úroveň je označována za základní stupeň územní samosprávy.
- 4) Nadnárodní vláda – EU.

„Stupňovité uspořádání je v každé zemi odvozeno od politického a správního uspořádání, případně od jejího začlenění do nadnárodního ekonomického seskupení“ (Lajtkepová, 2007). Každá z jednotlivých vládních úrovní disponuje rozpočtem, který by měl zajistit plnění úkolů v rámci její vymezené odpovědnosti. Každý rozpočet by měl mít určeno jakými příjmy bude disponovat. Některé nižší úrovně nemusí být plně soběstačné, proto může být využíván mechanismus sdílení příjmů či transfer od jednoho rozpočtu jinému.

2.1 Rozpočtová soustava

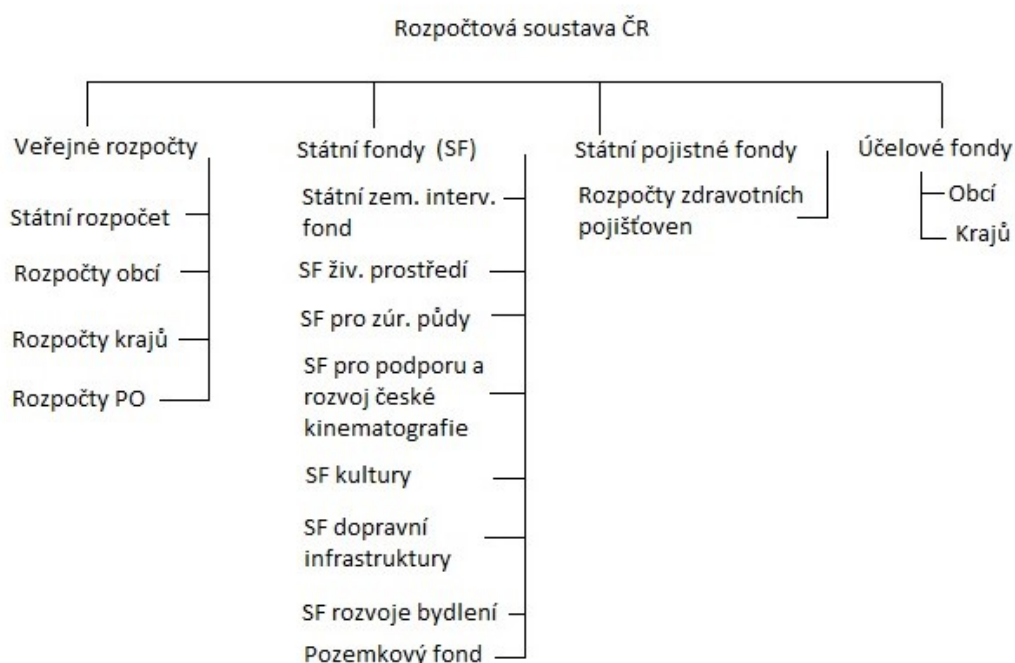
Rektořík (2004) považuje za základní prostředek financování krizového řízení jednotlivých stupňů veřejné správy v ČR veřejné rozpočty. Hlavním cílem rozpočtového hospodaření je vytvořit si představu o budoucích výdajích a snaha pokrýt je dostatečnými příjmy. Rozpočtové hospodaření vykonávají kromě států také ostatní ekonomické subjekty (firmy či domácnosti). *„Prostřednictvím rozpočtové soustavy dochází k řešení mikroekonomických, makroekonomických a mimoekonomických příčin tržních selhání – shromážděné veřejné prostředky jsou na základě společenského konsensu alokovány za účelem zabezpečování veřejných služeb s cílem měnit jejich ekonomickou pozici a opatření směřujících k ovlivňování základních ukazatelů národního hospodářství“* (Nahodil, 2014).

Hejduková (2015) vymezuje dvě základní pojetí rozpočtové soustavy:

1. Rozpočtová soustava jako soustava veřejných rozpočtů;
2. Rozpočtová soustava jako soustava orgánů a institucí, které zajišťují hladký chod veřejných financí.

Soustava veřejných rozpočtů je vázaná na územně správní uspořádání státu. „Čím složitější vnitřní státoprávní uspořádání státu, tím více je veřejných rozpočtů a případně i dalších mimorozpočtových fondů, zpravidla účelových, tím je složitější vnitřní členění rozpočtové soustavy a četnost finančních vazeb v rozpočtové soustavě“ (Peková, 2019). Schéma rozpočtové soustavy je zobrazeno na obrázku 5. Soustava veřejných rozpočtů je tvořena:

- Státním rozpočtem;
- Rozpočty krajů, měst a obcí;
- Rozpočty příspěvkových organizací.

Obrázek 5: Schéma rozpočtové soustavy ČR

Zdroj: (Černohorský, 2011)

2.2 Státní rozpočet

Rozpočtová soustava je upravena zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Podle tohoto zákona státní rozpočet představuje finanční vztahy, jež zabezpečují financování úkolů a funkcí státu. Nahodil (2014) uvádí, že rozpočtová pravidla upravují kontrolní mechanismy hospodaření veřejného sektoru a stanovují jeho krátkodobé, střednědobé i dlouhodobá měřítka, jako jsou např. střednědobý výhled státního rozpočtu nebo střednědobý výdajový rámec. Státní rozpočet je tedy nejvýznamnějším rozpočtem státu. Na státní rozpočet lze nahlížet jako:

- Centralizovaný peněžní fond – koncentrují se v něm peněžní prostředky se kterými stát hospodaří, popřípadě je dále přerozděluje;
- Účetní bilanci příjmů a výdajů státu – porovnávají se příjmy s výdaji, důležitý je rovněž zjištěný rozdíl mezi příjmy a výdaji;
- Finanční plán – určuje se na stanovené rozpočtové období.

Státní rozpočet poskytuje přehled o předpokládaných příjmech a výdajích. Výdajová strana rozpočtu informuje o tom, na jaké aktivity či úkoly stát vynakládá peněžní prostředky (školství, zdravotnictví nebo bezpečnost). Příjmy jsou zdroje, ze kterých chce stát financovat plánované aktivity. Nejvýznamnějším příjmem rozpočtu jsou daně. Nahodil (2014) mezi příjmy dále řadí: pojistné na sociální zabezpečení, poplatky, výnosy spojené s majetkem státu a prostředky poskytnuté z rozpočtů EU, mezi výdaje řadí zejména: důchody, sociální dávky, platy státních zaměstnanců, převody do místních a krajských rozpočtů, dotace, výdaje na investice, výdaje na obsluhu státního dluhu a odvody do rozpočtu EU. Struktura příjmů a výdajů státního rozpočtu je vyobrazena v tabulce 2.

Tabulka 2: Příjmy a výdaje státního rozpočtu

Příjmy		Výdaje	
Běžné	Daňové - přímé daně - nepřímé daně - pojistné na soc. zabezpečení Nedaňové - poplatky - příjmy z vlastní činnosti	Běžné	Na vládní nákupy zboží a služeb Financování běžných potřeb orgánů státu a jim zřiz. org. Peněžní transfery obyvatelstvu Dotace do některých oblastí hospodářství Dotace nižším veřejným rozpočtům Dotace mimorozpočtovým fondům
Kapitálové	Z prodeje majetku Z emise dluhopisů Výnosy z majetkových účastí státu Přijaté dotace a transfery	Kapitálové	Financování investičních potřeb orgánů státu a jim zřiz. org. Finanční investice Dotace na krytí ztrát státních podniků Splátky úvěrů
Ostatní		Ostatní	

Zdroj: upraveno dle (Černohorský, 2011)

U státního rozpočtu se vypočítává jeho saldo, což je rozdíl mezi příjmy a výdaji. Pokud je přebytek v rozpočtu, znamená to, že příjmy jsou vyšší než výdaje. Taková situace se označuje jako aktivní saldo. Pokud je pasivní, znamená to, že výdaje převyšují příjmy rozpočtu. Tato situace se naopak označuje jako schodek či deficit. Pokud se příjmy rovnají výdajům, jedná se o rozpočet vyrovnaný.

2.3 Rozpočet územní samosprávy

McCann (2013) uvádí, že existuje mnoho důkazu o tom, že města a obce hrají stále důležitější roli v hospodářském rozvoji mnoha zemí, dále tvrdí, že ekonomické politiky, které jsou implementovány specificky na městské úrovni zahrnují pokusy zlepšit atraktivitu města nebo předměstských oblastí jako lepší umístění pro investice, obchod či bydlení. Proto je důležité, aby disponovaly svým vlastním rozpočtem.

„Místním rozpočtem rozumíme decentralizovaný peněžní fond, který je nástrojem prosazování lokálních zájmů místního obyvatelstva a financuje potřeby veřejné ekonomiky na místní úrovni“ (Černohorský, 2011). Obce a kraje pomocí rozpočtu financují své politiky

a aktivity. Stejně jako u státního rozpočtu, místní rozpočet udává přehled o příjmech a výdajích krajů a obcí. Dle Provazníkové (2009) se v místních rozpočtech koncentrují příjmy, které do rozpočtu plynou na základě přerozdělení v rámci rozpočtové soustavy, nebo příjmy které územní samospráva získá z vlastní činnosti, příjmy se dále použijí na financování veřejných a smíšených statků. Dle Černoorského (2011) rozpočet obce a kraje obecně obsahuje:

- příjmy a výdaje, jenž mají vztah k činnosti samosprávy a státní správy v přenesené působnosti;
- finanční vztahy k podnikatelským subjektům;
- finanční vztahy ke státnímu rozpočtu a státním fondům;
- finanční vztahy mezi rozpočtem obce a kraje;
- finanční vztahy k ostatním obcím, ostatním krajům;
- finanční vztahy k ostatním subjektům.

Rozpočet územní samosprávy využívá podobně jako ostatní veřejné rozpočty nenávratné, nedobrovolné a neekvivalentní metody financování. Peková (2005) označuje územní rozpočet jako nástroj realizace koncepce územní samosprávy, nástroj lokálních a regionálních zájmů a preferencí obyvatelstva, které žije na daném území – obce či kraje, nástroj zabezpečení a financování úkolů územní samosprávy, a to jak v samostatné působnosti, tak i v rámci přenesené působnosti, nástrojem dlouhodobého sociálně ekonomického rozvoje na daném území. Kadeřábková (2012) rozlišuje funkce, jenž rozpočet plní:

- Alokační – rozhodující na úrovni územní samosprávy, prostřednictvím finančních prostředků soustředěných v územním rozpočtu se financují různé potřeby;
- Redistribuční – vztah k sociálně slabším občanům, na úrovni územní samosprávy se využívají pouze sociální výpomoci, více se tato funkce využívá při rozdělování z rozpočtu krajů do rozpočtů obcí, kraj takto může ovlivňovat rovnoměrný sociálně-ekonomický rozvoj svého území;
- Stabilizační – územní samospráva z části působí i na růst ekonomického potenciálu daného území.

Rozpočet krajů a obcí je sestavován stejně jako státní rozpočet na rozpočtové období, kterým je běžně kalendářní rok, avšak rozpočtový proces je zpravidla delší – 1,5 roku. Peková (2011) mezi etapy rozpočtového procesu řadí:

- Sestavení návrhu územního rozpočtu příslušným odborem;

- Projednání návrhu v poradních, iniciativních orgánech – ve výborech, v komisích a projednání v radě;
- Projednání návrhu a schválení v zastupitelstvu obce nebo kraje;
- Realizace během rozpočtového období a průběžná kontrola plnění rozpočtu. Případně může být schválen návrh na úpravu rozpočtu během rozpočtového období;
- Následnou kontrolu plnění rozpočtu výkonným aparátem v odborech OÚ, MÚ či KÚ a poradními orgány, tak voleným orgánem, kterým je zastupitelstvo kraje či obce;
- Sestavení závěrečného účtu, což je úkolem výkonného orgánu a jeho projednání v poradních orgánech, v radě obce nebo kraje a ve voleném orgánu, kde je závěrečný účet schvalován.

Rozpočet musí splňovat zásadu publicity, proto musí být veřejně projednáván. Musí být publikován na úřední desce kraje či obce. Územní samospráva je povinna jej také zveřejnit na svých internetových stránkách.

Rozpočet obcí a krajů se velmi často sestavuje jednou jako běžný a podruhé jako kapitálový. Běžný rozpočet obsahuje běžné příjmy a běžné výdaje. Označení běžné znamená, že se pravidelně opakují. Kapitálový rozpočet zahrnuje kapitálové příjmy a výdaje, které se pravidelně neopakují, jsou jednorázové. Hradí se jimi investiční potřeby kraje či obce. Investiční potřeby neboli investice do dlouhodobých statků často překračují jedno rozpočtové období. Schéma kapitálového a běžného rozpočtu je vyobrazeno v tabulce 3.

Tabulka 3: Schéma běžného a kapitálového rozpočtu

Běžný rozpočet	
Příjmy	Výdaje
Daňové - svěřené daně - sdílené daně - místní daně - správní poplatky	- všeobecné veřejné služby (veřejná správa apod.) - veřejný pořádek (policie, hasiči apod.) - vzdělání - péče o zdraví (veřejné zdravotnictví atd.) - bydlení - komunální služby - na podnikání - ostatní běžné výdaje - placené úroky - běžné dotace jiným rozpočtům
Nedaňové - uživatelské poplatky - příjmy z pronájmu majetku - příjmy od vlastních neziskových org. - zisk z podnikání - ostatní	
Přijaté transfery - běžné dotace ze SR - běžné dotace ze státních fondů - od územních rozpočtů - ostatní běžné příjmy	
Saldo	Saldo
Kapitálový rozpočet	
Příjmy	Výdaje
- z prodeje majetku - kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy - příjmy z půjček apod. - příjmy z emise vlastních obligací - přebytek běžného rozpočtu - dary na investice	- na investice - kapitálové dotace jiným rozpočtům - na nákup obligací, CP - poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky - splátky dříve přijatých půjček - krytí deficitu běžného rozpočtu

Zdroj: (Provazníková, 2015)

2.4 Příjmy územních rozpočtů

Obecně lze příjmy rozpočtů krajů a obcí rozdělit na: daňové příjmy, nedaňové příjmy a kapitálové příjmy, kam patří transfery, dotace, úvěry a půjčky. Někdy se uvádí přijaté transfery jako samostatná skupiny příjmů. Schéma příjmů územního rozpočtu je zobrazen na obrázku 6.

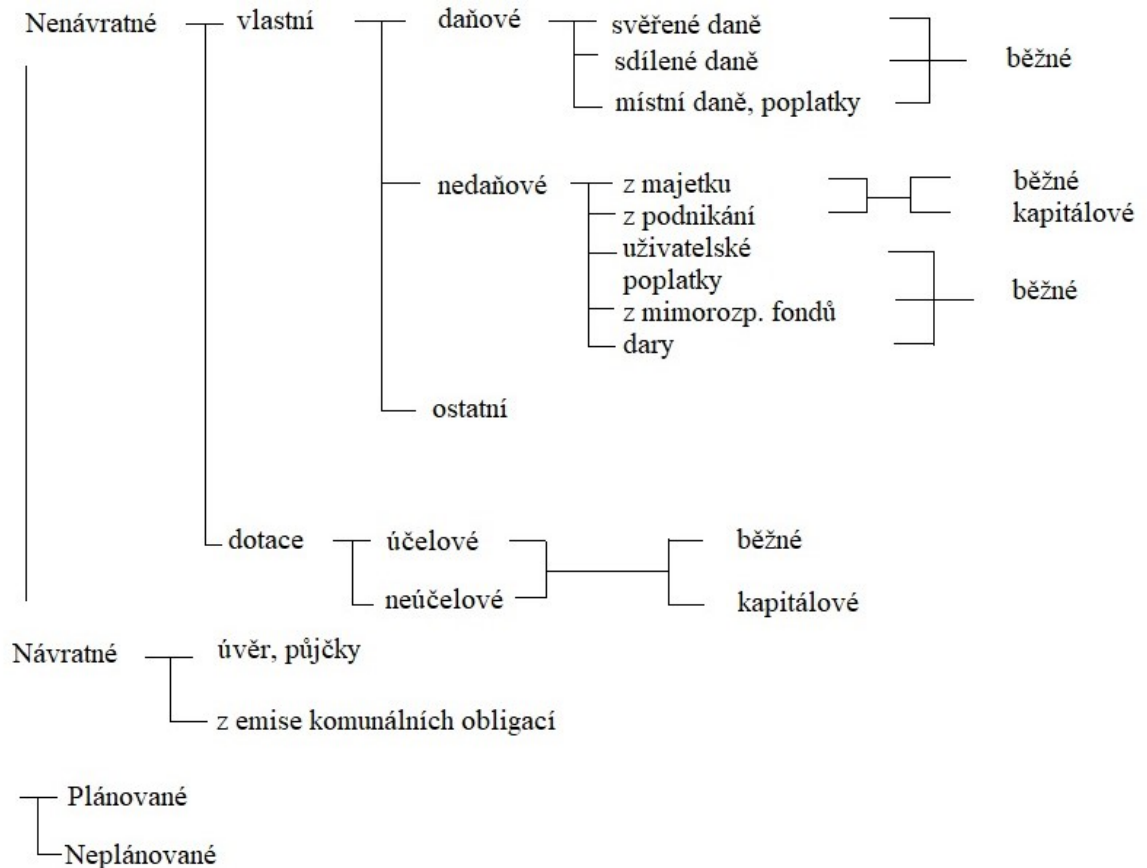
Hlavním zdroj příjmů u územních rozpočtů tvoří **příjmy daňové**. Daň je povinná, nenávratná, neekvivalentní, neúčelová a zákonem stanovená platba, plynoucí do veřejných rozpočtů. „*V praxi mohou mít daňové příjmy obcí či regionů formu lokálních (obecních, regionálních) daní, formu sdílených daní, svěřených daní nebo daní vybíraných vedle ústředních daní, které představují jen určité modifikace výše uvedených dvou základních přístupů*“ (Provazníková, 2009). Svěřené daně jsou určeny zákonem. Ze zákona přímo vyplývá, které daně míří přímo do rozpočtů obcí či krajů (např. daň z nemovitostí). U sdílených daní se jejich výnos rozděluje mezi stát, obec a kraj. Procento výnosu daně se určuje rozpočtovým určením daní. Do územních rozpočtů nejčastěji plynou daně důchodové, daně majetkové, daně nepřímé a také daně obecní či regionální.

Mezi **nedaňové příjmy** rozpočtů obcí a krajů patří příjmy, jež se vztahují k hospodářské činnosti územní samosprávy. Provazníková (2015) uvádí, že tyto příjmy tvoří: příjmy z užitelských poplatků realizovaných v rámci činností obcí municipálními podniky, dále příjmy od různých organizací zřízených obcemi (kraji) – odvody příspěvkových organizací (např. vodné, stočné, poplatky za školní stravování nebo služby knihoven apod.), dále je tvoří příjmy z pronájmu majetku, z realizace finančního majetku, úroky z poskytnutých úvěrů a ostatní nedaňové příjmy, jako jsou pokuty.

Kapitálové příjmy, jak již bylo zmíněno výše, jsou příjmy, které se neopakují jsou jednorázové. Dle Pekové (2011) jsou kapitálové příjmy účelové a využívají se k financování dlouhodobých potřeb, zejména na pořízení investic v lokálním a regionálním veřejném sektoru, které umožní navýšit nabídku lokálních, regionálních, veřejných statků a uspokojit budoucí zvýšenou poptávku, z nichž prospěch budou mít i budoucí generace. V rámci krajů, mají tyto příjmy nepatrný podíl na celkových příjmech.

Přijaté transfery mohou být investiční ale i neinvestiční povahy. Pokud obce či kraje obdrží dotaci, s největší pravděpodobností pochází taková dotace ze státního rozpočtu nebo ze státních fondů, jelikož obce i kraje vykonávají vedle samostatné působnosti i přenesenou působnost a ta musí být nějak financována. Obce mohou obdržet dotace i od krajů např. na

podporu cestovního ruchu nebo na podporu jednotek sboru dobrovolných hasičů obce. Dotace mohou být také poskytovány z fondů EU. Dle Pekové (2011) takovéto dotace jsou nenárokované, musí se o ně požádat, jejich poskytnutí je účelové a souvisí s konkrétními projekty zapadajícími do cílů politiky soudržnosti EU.

Obrázek 6: Příjmy územního rozpočtu

Zdroj: (Peková, 2011)

2.5 Výdaje územních rozpočtů

Výdaje územních rozpočtů lze klasifikovat analogicky jako výdaje státního rozpočtu. Výdaje územních rozpočtů se však nejčastěji dělí na běžné a kapitálové. Provažníková (2015) uvádí další možné členění výdajů podle:

- Rozpočtové skladby: druhové, které je závazné a funkční;
- Infrastruktury: ekonomické a sociální;
- Funkcí veřejných financí: alokační, redistribuční a stabilizační;
- Rozpočtového plánování: plánované a neplánované.

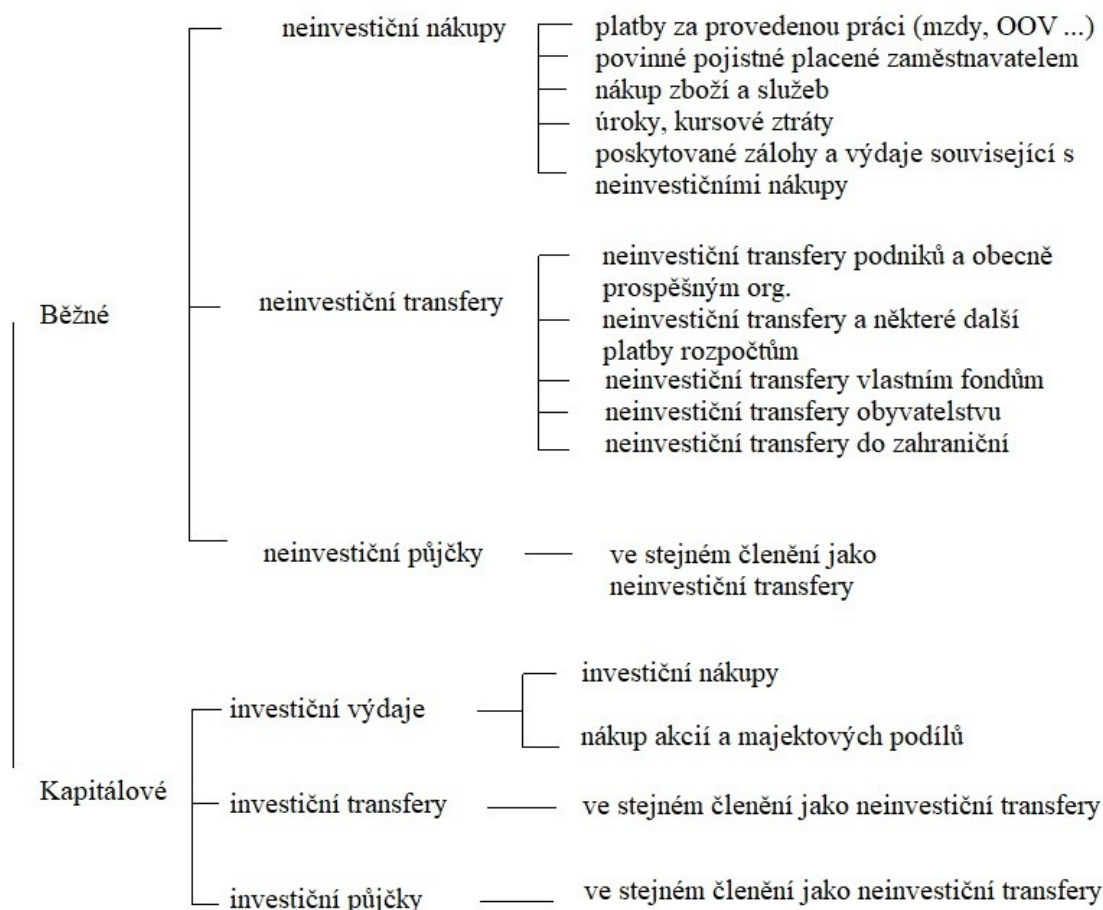
Územní samosprávy by měly volit vhodnou strukturu příjmů ke krytí svých výdajů. Obce i kraje by měli být schopny dobře plánovat očekávané výdaje, jelikož k jejich pokrytí je potřeba zejména nenávratné příjmy.

2.5.1 Výdaje krajů

Kraj prostřednictvím výdajů poskytuje veřejné služby. Krajský rozpočet člení výdaje podobně jako obec na běžné a kapitálové.

Kraje ke krytí běžných výdajů využívají různých transferů ze státního rozpočtu. Velkou část běžných výdajů v rozpočtech krajů tvoří transfery příspěvkovým organizacím. Největší objem transferů tvoří úhrady přímých neinvestičních nákladů základních škol, kde je zřizovatelem obec, zbytek plyne obecně prospěšným společnostem a občanským sdružením (Peková, 2011). Transfery jdou především do oblasti školství, na kulturu, sociální péče, a do zdravotnictví. Do běžných výdajů se počítají i dotace krajů na úhradu závazků zdravotnických zařízení. Další velká část běžných výdajů je tvořena transfery pro neziskové organizace. Provaníková (2009) sem řadí především přímé náklady na vzdělávání poskytnuté z rozpočtů krajů základním školám zřizovaných obcemi.

Do kapitálových výdajů krajů patří: investice, nákup akcií, kapitálové transfery či investiční půjčky. Velký podíl kapitálových výdajů tvoří investiční nákupy a související výdaje, další velkou položkou jsou investiční transfery příspěvkovým organizacím zřizovaných krajů např. v oblasti dopravy, zdravotnictví, školství nebo bydlení. V krajích je podíl běžných výdajů často vysoký. S tímto problémem dle Pekové (2011) souvisí otázka, zda omezování kapitálových výdajů nevyvolá v budoucnu negativní dopad do budoucích výdajů na opravy a investice majetku v regionálním veřejném sektoru, například v důsledku vlivu zanedbané infrastruktury. Rozdělení výdajů krajů lze vidět na obrázku 7.

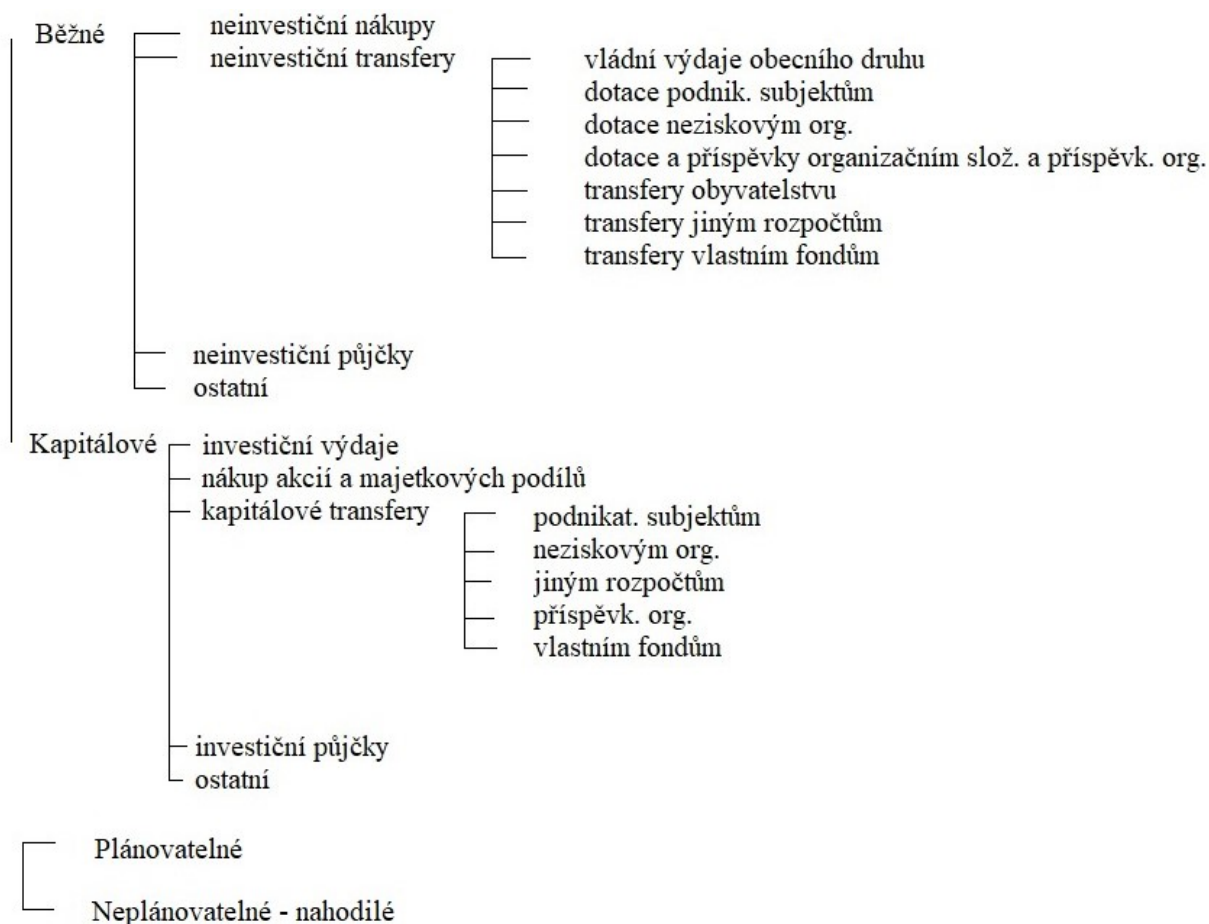
Obrázek 7: Rozdělení výdajů krajů v ČR

Zdroj: (Peková, 2011)

2.5.2 Výdaje obcí

V rámci této podkapitoly bude věnována pozornost především běžným, kapitálovým výdajům a vybraným výdajovým oblastem.

Běžné výdaje se využívají k financování běžných aktivit obcí, pravidelné běžné potřeby v příslušném rozpočtovém roce. Tyto výdaje zahrnují nákup materiálu, platy zaměstnanců, nákup energie, vody, sociální dávky, poskytování služeb apod. **Kapitálové výdaje** jsou vynakládány na financování dlouhodobých, nepravidelných, neopakujících se potřeb. Často jsou označovány jako investiční potřeby. Investiční výdaje přesahují jedno rozpočtové období. Dle Pekové (2011) kapitálové výdaje, jež jsou financovány z kapitálové části rozpočtu souvisí nejen s výdaji vynakládanými na pořízení nových investic, ale i se splácením jistiny půjček, které si v minulosti daný subjekt územní samosprávy zapůjčil na financování minulé investice. Schéma výdajů rozpočtu obce lze vidět na obrázku 8.

Obrázek 8: Výdaje rozpočtu obcí

Zdroj: (Peková, 2005)

Obce vykonávají samostatnou ale i přenesenou působnost, dle tohoto rozdělení působnosti musí počítat s mnoha odlišnými výdaji. Marková (2007) do výdajů v rámci samostatné působnosti řadí zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj, dále výdaje vynaložené na uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku v příslušné obci.

Výdaje související s přenesenou působností jsou obzvláště výdaje na personální a materiální zajištění aktivit v souvislosti s přenesenou působností, zejména výdaje na mzdy apod. Pokud vykonávají obce přenesenou působnost měli by jim být poskytnuty příjmy ze státního rozpočtu, kterými by mohli tyto výdaje pokrýt.

Jak již bylo zmíněno výše, územní samospráva člení své výdaje dle druhového členění, a to na běžné a kapitálové. Jasnější a srozumitelnější dělení výdajů územní samosprávy je funkční členění výdajů – odvětvové třídění. Toto třídění dělí výdaje do 6 skupiny. Výdajové oblasti rozpočtu obcí jsou zobrazeny v tabulce 4.

Tabulka 4: Výdajové oblasti obecního rozpočtu

Skupina výdajů	Výdajová oblast
1. Zemědělství a lesní hospodářství	- obhospodařování půdního fondu a obecních lesů
2. Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	- provoz veřejné silniční dopravy
	- údržba silnic, chodníků a veř. prostranství
	- zajišťování pitné vody
	- odvod a čištění odpadních vod
	- podpora rozvoje podnikání
	- sběr surovin
3. Služby pro obyvatelstvo	- základní a mateřské školy
	- kultura
	- podpora tělovýchovy a zájmových org.
	- zdravotnictví
	- komunální služby (čistota obce, zeleň, osvětlení)
	- bydlení
	- ŽP
4. Sociální věci a politika zaměstnanosti	- některé soc. dávky
	- zřizování soc. zařízení
5. Bezpečnost státu a právní ochrana	- civilní obrana
	- obecní policie
	- požární ochrana
6. Všeobecná veřejná správa a služby	- zastupitelské orgány
	- činnosti obecního úřadu
	- finanční operace

Zdroj: (Provazníková, 2015)

Dle Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání každá obec, kraj či dobrovolný svazek obcí jejichž předmět činnosti jsou úkoly v oblasti školství zřizují školy, školská zařízení jako školské právnické osoby nebo příspěvkové organizace dle zvláštního zákona. Výdaje obcí a krajů souvisí především s jejich provozem a údržbou. Státní rozpočet poskytuje pomoc s krytím těchto výdajů formou dotací.

Některé obce sami zřizují sociální služby. Poskytovatelé takovýchto sociálních služeb dostávají dotace z Ministerstva práce a sociálních věcí. Obce zřizují např. kojenecké ústavy, ústavy pro mládež, domovy důchodců, azylové domy apod. Obce ze státního rozpočtu získávají prostředky na výplatu dávek např. na pomoc v hmotné nouzi, dávky zdravotně postiženým, příspěvek na péči nebo na podpory v nezaměstnanosti.

V oblasti kultury obce financují např. muzea, knihovny, různá sportoviště, kulturní zařízení, podporují také církve a zoologické zahrady. Nejčastěji přispívají formou příspěvku na činnost příspěvkových organizací. Výdaje mohou mít také podobu účelových dotací nebo různých programů na podporu kultury v obci. Výdaje obcí na tělovýchovu míří často na podporu sportovním klubům nebo na obnovu sportovních komplexů.

Výdaje obce na veřejnou bezpečnost souvisí především se zřízením a provozem jednotky sboru dobrovolných hasičů a obecní či městské policie. Výdaje směřují především na mzdy a pojištění zaměstnanců, na nákup vozidel či zavedení kamerového systému apod.

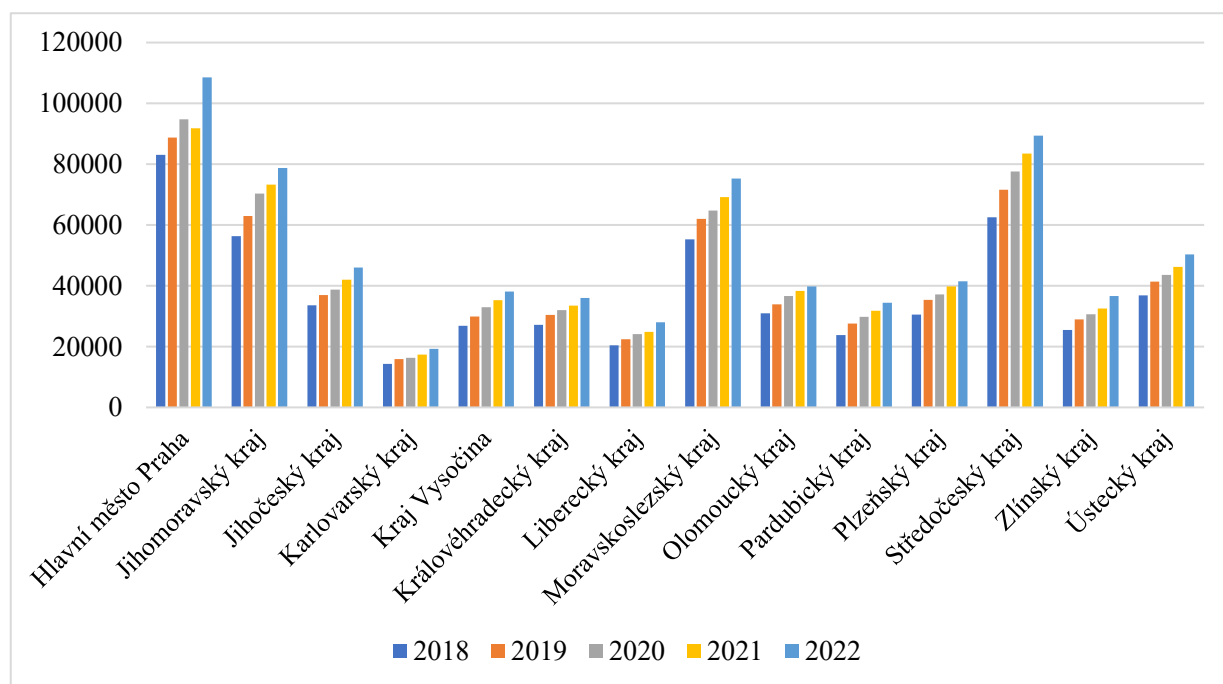
Hasičské sbory provozují obecní samosprávy, většina zdrojů jejich financování je poskytována ústřední vládou prostřednictvím krajských úřadů (Provazníková, 2015). Při zabezpečování požární ochrany na území obce je možno, kromě zřízení vlastní jednotky požární ochrany, sdružovat prostředky a zřídit společnou jednotku požární ochrany, takovou společnou jednotku požární ochrany mohou zřídit dvě nebo více obcí na základě smlouvy, zřizování společných jednotek požární ochrany schvaluje Hasičský záchranný sbor kraje (HZS ČR, 2022).

3. ANALÝZA VÝDAJŮ NA BEZPEČNOST V ROZPOČTECH ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY

V této kapitole je nejprve pozornost věnována rozpočtům krajů a poté obecním rozpočtům. Následuje analýza výdajů na bezpečnost, opět nejprve v krajských rozpočtech poté znovu v obecních rozpočtech. V rámci analýzy budou příjmy a výdaje rozpočtů samosprávných celků zkoumány během 5letého období, tedy 2018-2022. U výdajů na bezpečnost, které jsou hlavním objektem pozornosti této práce, je provedeno podrobnější porovnání v delším časovém rozmezí, a to mezi roky 2010 a 2020. Veškeré použité údaje pochází z (Monitor – informační portál Ministerstva financí, 2023)

3.1 Příjmy a výdaje krajů

Nejprve budou analyzovány příjmy krajů, poté budou analyzovány jejich výdaje. Příjmy jsou do této analýzy zařazeny, jelikož výdaje souvisí i s příjmovou stránkou územních rozpočtů. Analyzováno bylo všech 14 krajů včetně Prahy. Na obrázku 9 jsou zobrazeny příjmy v krajských rozpočtech za období 2018-2022.

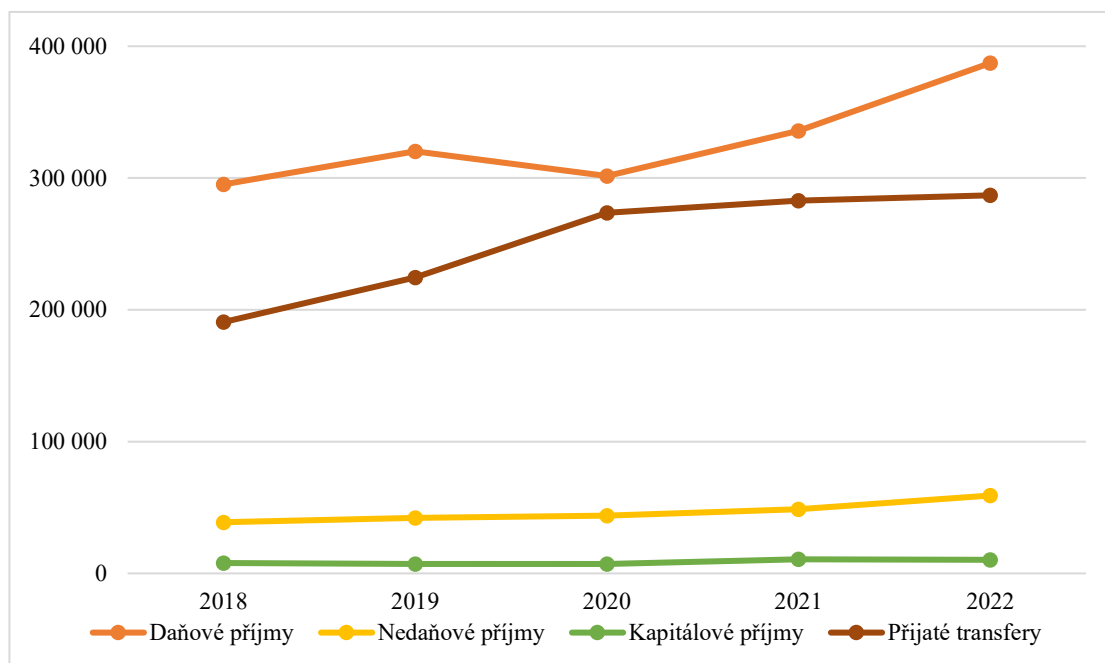

Obrázek 9: Příjmy krajů v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Příjmy v jednotlivých krajích během zkoumaných let rostly. Největší podíl příjmů ze všech krajů má hlavní město Praha. Hned za ní následuje Středočeský kraj, poté Jihomoravský

kraj spolu s Moravskoslezským krajem. Na obrázku 10 je zobrazena struktura příjmů v rámci krajů za roky 2018-2022, hodnoty jsou uvedeny v milionech Kč.

Obrázek 10: Struktura příjmů v krajských rozpočtech za roky 2018-2022 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle (2023)

Ve všech krajích největší podíl na celkových příjmech mají daňové příjmy, konkrétně příjem ze všeobecných daní ze zboží a služeb v tuzemsku, další velkou položku v daňových příjmech tvoří příjmy z daní z příjmu právnických osob. Daňové příjmy do roku 2019 rostly. V roce 2020 došlo k poklesu daňových příjmů v rozpočtech krajů. Pokles byl způsoben pandemií COVID-19 a následnými přijatými vládními opatřeními. Mnoho firem bylo následkem těchto opatření nuceno ukončit svou činnost. V roce 2021 dochází opět k růstu daňových příjmů, přestože došlo ke zrušení superhrubé mzdy a tím ke změně zdanění mezd.

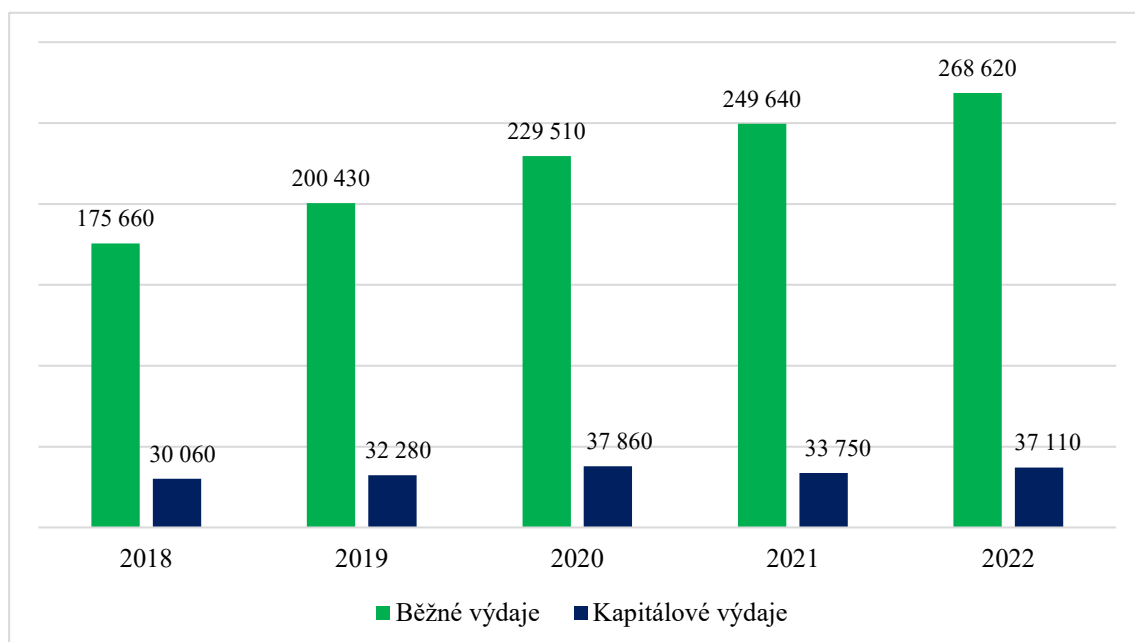
Dalším velkým příjmem v rozpočtech krajů jsou zmiňované přijaté transfery. Největší část zaujímají ostatní neinvestiční transfery ze státního rozpočtu, dále jsou to ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu. Z vybraných krajů největší část transferů obdržel Středočeský kraj. Největší nárůst transferů nastal mezi roky 2019 a 2020 právě kvůli již zmíněné pandemii COVID-19. Přírůstek transferů mezi roky 2019 a 2020 zaznamenaly krajské rozpočty až o 21 %. Od roku 2020 nebyl nárůst již tak markantní.

Nedaňové příjmy během analyzovaných let rovněž rostly, avšak mezi lety 2018-2022 nenastaly žádné výrazné výkyvy. Největší položkou v nedaňových příjmech krajů jsou příjmy

z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem a přijaté splátky půjčených prostředků. Nedaňové příjmy v průměru tvoří 7,3 % celkových příjmů v rozpočtech krajů.

Kapitálové příjmy v krajských rozpočtech opět od roku 2018 rostly, ne již ale tak vysokým tempem jako daňové příjmy či transfery. Obecně tyto příjmy tvoří nejmenší část příjmů. Kapitálové příjmy jsou tvořeny především příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, ostatními kapitálovými příjmy a příjmy z prodeje dlouhodobého finančního majetku (např. z prodeje akcií či majetkových podílů). Do ostatních kapitálových příjmů lze zařadit např. přijaté dary na pořízení dlouhodobého majetku. V průměru se kapitálové příjmy podílely na celkových příjmech z 1,36 %.

Na obrázku 11 je znázorněn vývoj běžných a kapitálových výdajů krajských rozpočtů v letech 2018-2022 v milionech Kč.

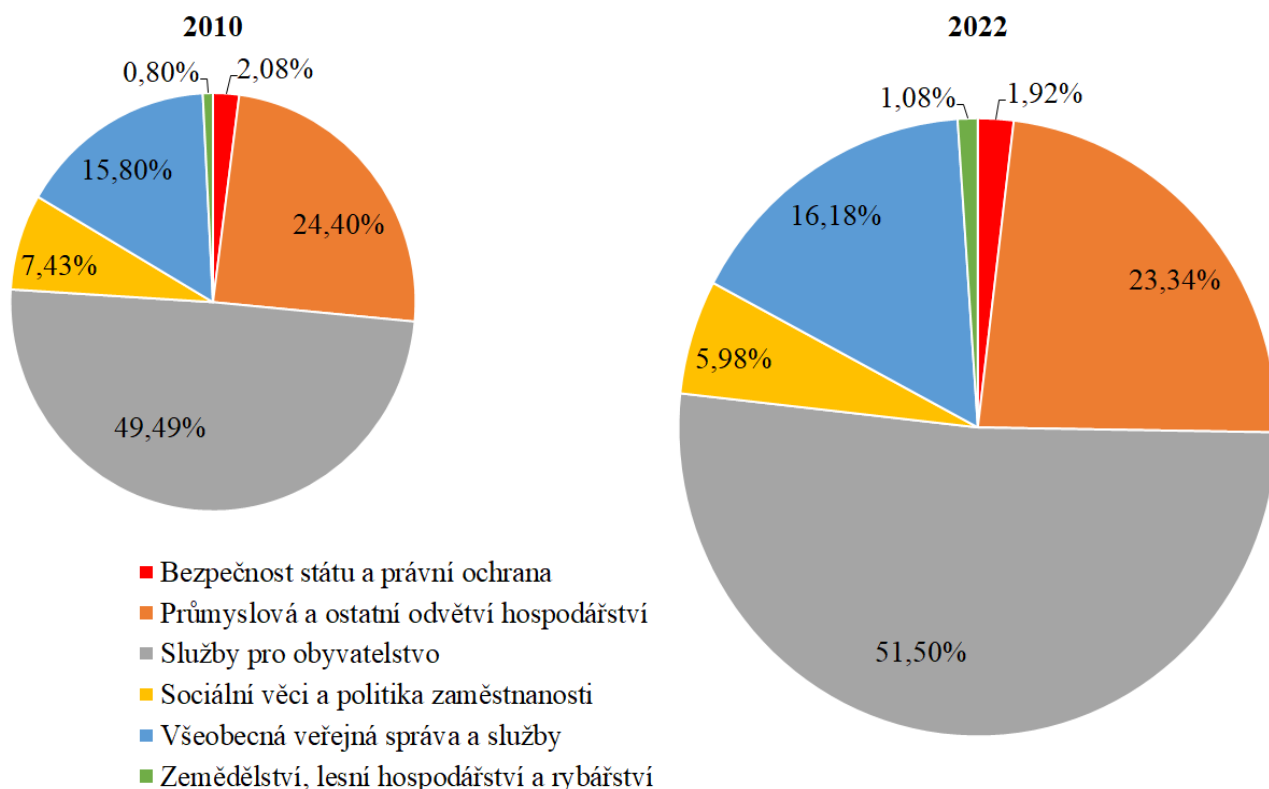
Obrázek 11: Běžné a kapitálové výdaje krajů v mil. Kč za roky 2018-2022

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Běžné výdaje v rozpočtech krajů ve sledovaných letech rostly. V rámci běžných výdajů krajů nejvíce peněz putovalo na běžné výdaje konkrétně na neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím a také na neinvestiční transfery rozpočtům územní úrovně. Kapitálové výdaje během let rovněž rostly, k mírnému poklesu došlo mezi lety 2020 a 2021 a to zhruba o 11 %. V kapitálových výdajích krajů nejvíce peněz šlo na investiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím a na investiční transfery rozpočtům územní

úrovně. Velkou částku kraje rovněž investovaly do pořízení dlouhodobého hmotného majetku. V roce 2022 běžné výdaje všech krajů dohromady činily 88 % v rámci celkových výdajů a kapitálové výdaje činily pouhých 12 % celkových výdajů.

Na obrázku 12 je zobrazen podíl skupiny výdajů v rozpočtech krajů v odvětvovém třídění za roky 2010 a 2022 v %.

Obrázek 12: Podíl skupiny výdajů v rozpočtech krajů v % ¹

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

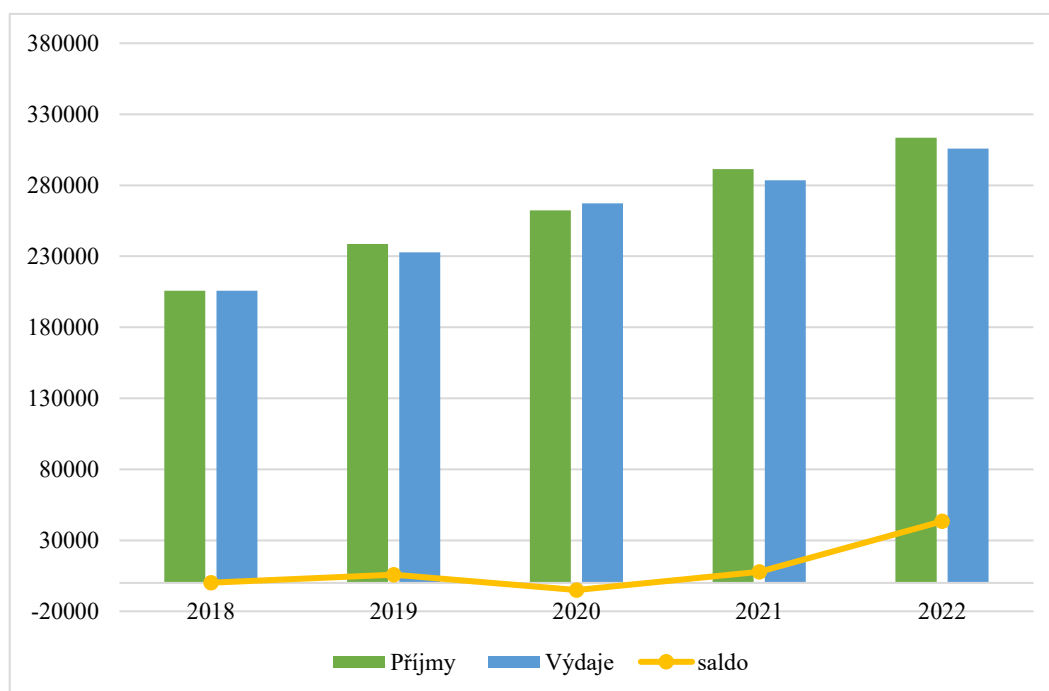
Bezpečnost státu a právní ochrana za rok 2022 tvořila necelé 2 % celkových výdajů. Výdaje na bezpečnost tak zaujímaly předposlední nejmenší skupinu výdajů v rozpočtech krajů. Poslední a nejmenší je skupina výdajů na zemědělství, lesní hospodářství a rybářství. Jejich průměrná hodnota na celkových výdajích se pohybovala okolo 1 %. Největší kategorií byly výdaje na služby obyvatelstvu. Tyto výdaje se v průměru pohybovaly okolo 51 % z celkových výdajů. Další velkou kategorií jsou výdaje na průmyslová a ostatní odvětví hospodářství, která se na celkových výdajích podílely průměrně okolo 23 %. Do odvětvového třídění patří také

¹ Od roku 2022 skupina výdajů služby pro obyvatelstvo přejmenována na služby pro fyzické osoby.

výdaje na všeobecnou veřejnou správu a služby ty tvořily cca 16 % celkových výdajů a také sociální věci a politika zaměstnanosti ta zajímala okolo 6 % celkových výdajů.

Během sledovaných let se hodnota výdajů na bezpečnost státu a právní ochranu nijak výrazně neměnila, tedy nedocházelo k výrazným výkyvům. Průměrně se hodnota výdajů na bezpečnost pohybovala okolo 2 %. V roce 2010 byla jejich výše 10 730 mil. Kč. V roce 2022 jejich hodnota stoupla na 17 732 mil Kč. Došlo k nárůstu o cca 39 %.

Obrázek 13 zobrazuje vývoj příjmů, výdajů a salda v rozpočtech krajů za roky 2018-2022 v mil. Kč

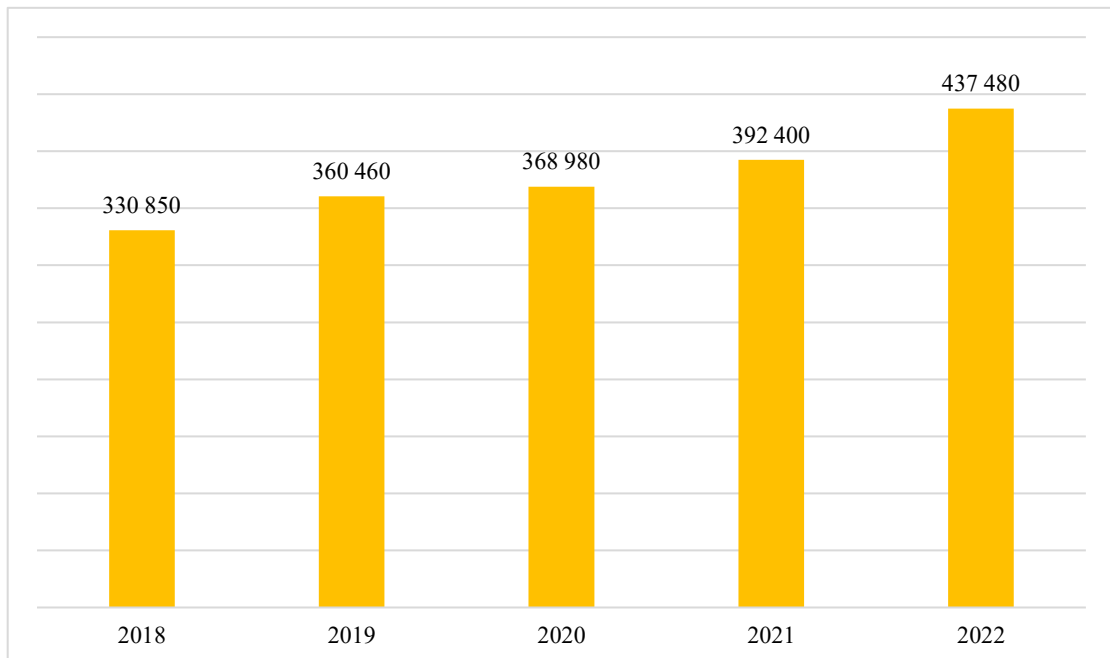
Obrázek 13: Vývoj příjmů, výdajů a salda v krajských rozpočtech v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Kraje za většinu uvedeného období hospodařily s přebytkovým saldem. Propad nastal až v roce 2020, kdy výdaje značně převýšily příjmy a došlo tak situaci, že hospodaření krajů skončilo se schodkem. Schodek činil 5 030 mil. Kč. Situace byla způsobena pandemií COVID – 19 a přijatými vládními opatřeními. V roce 2021 se hospodaření krajů výrazně zlepšilo, saldo v roce 2021 dosáhlo vyšší hodnoty než v roce 2019 před vypuknutím pandemie, došlo ke změně ve výši 36 %. Saldo má od roku 2020 rostoucí trend. V roce 2022 saldo dosáhlo až na 43 370 mil. Kč.

3.2 Příjmy a výdaje obcí

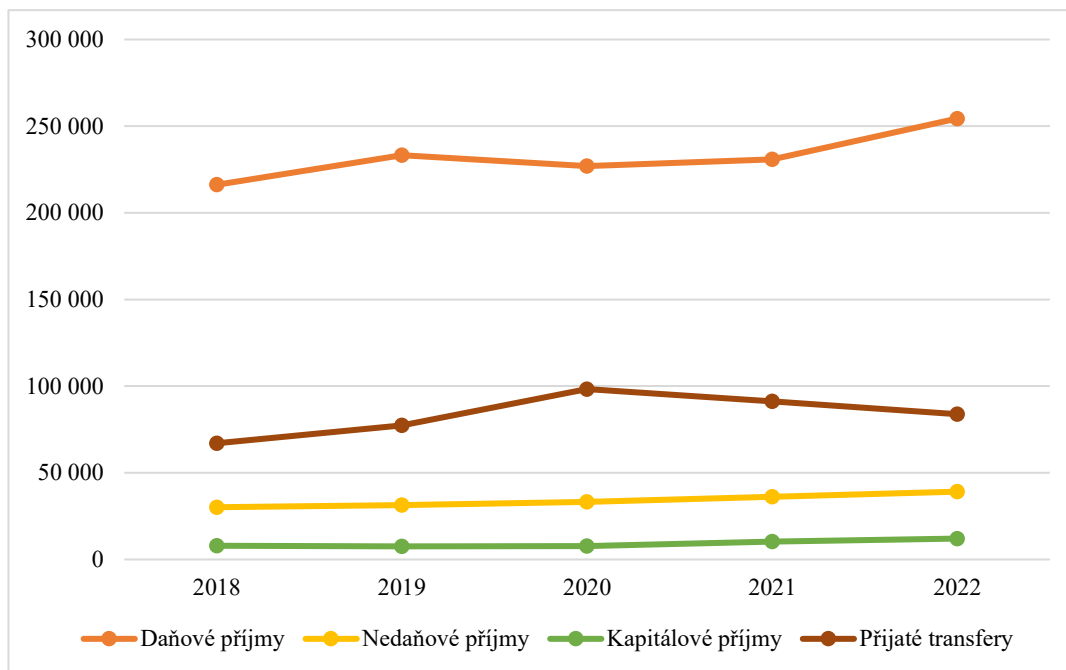
V předchozí podkapitole byly analyzovány příjmy, výdaje v krajských rozpočtech. Nyní bude analýza provedena za obce. Jako první bude opět představeno porovnání příjmů obcí. Na obrázku 14 je vyobrazen vývoj příjmů obcí v mil. Kč.

Obrázek 14: Vývoj příjmů v mil. Kč v rozpočtech obcí

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Příjmy v obcích ve všech sledovaných letech rostly. Mezi lety 2018 a 2022 došlo k nárůstu až o 106 630 mil. Kč tedy o 32 %. Slabší růst byl zaznamenán mezi lety 2019 a 2020, ke zpomalení došlo následkem vypuknutí pandemie COVID – 19 a následnými opatřeními přijatými vládou. Obecně ale obce hospodařili s přebytkem. Obrázek 15 obsahuje strukturu příjmů obecních rozpočtů v mil. Kč.

Obrázek 15: Struktura příjmů v rozpočtech obcí v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Daňové příjmy podobně jako u krajských rozpočtů zauímají největší část v celkových příjmech obcí. Průměrně se na celkových příjmech podílely z 65 %. Mezi největší daňové příjmy lze zařadit daně, poplatky a jiné obdobné peněžité plnění ze zboží a služeb v tuzemsku, konkrétně příjem z daně z přidané hodnoty. Další velkou položkou v daňových příjmech jsou příjmy z daně z příjmu právnických osob a z příjmu fyzických osob. Mezi lety 2020 až 2021 došlo k mírnému poklesu daňových příjmů. Mezi těmito lety daňové příjmy poklesly asi o 3 %. Na vině byla již zmíněna pandemie COVID – 19 a následně přijatá opatření k zamezení šíření. Došlo také k již zmíněnému zrušení superhrubé mzdy což rovněž ovlivnilo daňové příjmy.

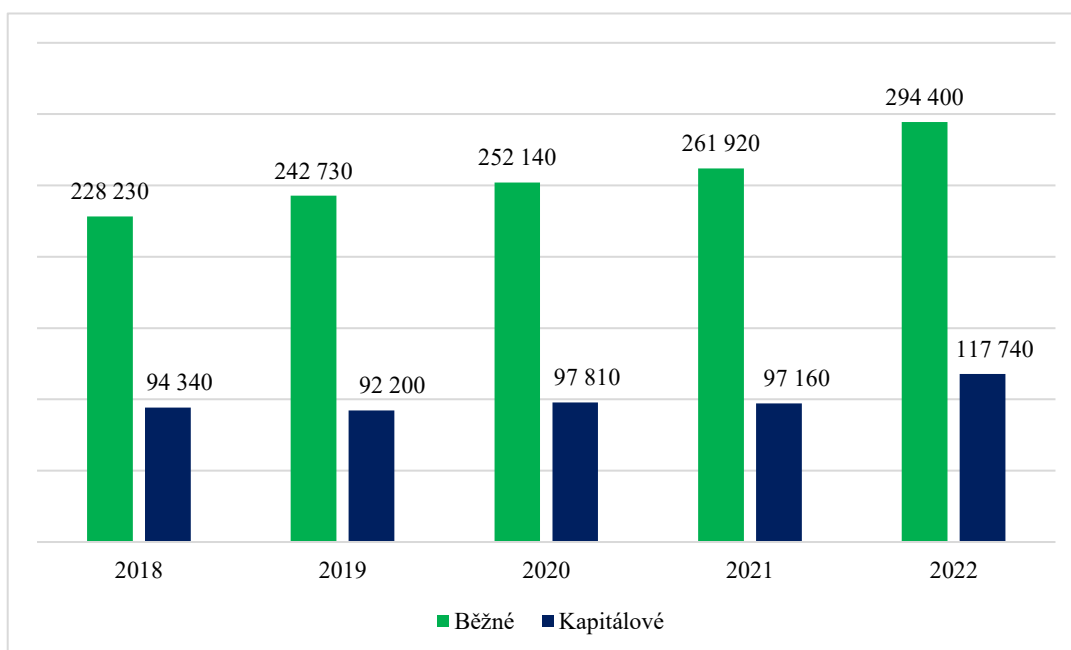
Velký vliv na příjmy obcí mají přijaté transfery. Velkou část přijatých transferů tvořily ostatní neinvestiční transfery ze státního rozpočtu a neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu. Co se týče investičních transferů, největší částka pocházela opět ze státního rozpočtu, ze státních fondů a od krajů. Největší částka, kterou obce obdržely byla v roce 2020 a to 98 302 mil Kč. Poté přijaté transfery začaly mírně klesat. Snížení transferů v roce 2021 bylo způsobeno zrušením jednorázového příspěvku, které obdržely obce v roce 2020. Přestože transfery od roku 2020 mírně poklesly, podílely se v průměru na celkových příjmech z 23 % a tvořily tak druhou největší položku celkových příjmů.

Nedaňové příjmy během sledovaných let zaznamenaly mírný růst. Běžně se na celkových příjmech podílely z 9 %. Největšími položkami v nedaňových příjmech byly příjmy z pronájmu nebo pachtu majetku a příjmy z vlastní činnosti. Ve vývoji nedaňových příjmů nenastaly během analyzovaných žádné výrazné výkyvy.

Nejmenší položkou jsou kapitálové příjmy. Tyto příjmy tvořily průměrně asi jen 2 % celkových příjmů v rozpočtech obcí. Kapitálové příjmy tvořily především příjmy z prodeje dlouhodobého majetku a ostatní kapitálové příjmy a příjmy z prodeje dlouhodobého finančního majetku. Ve sledovaném období nedošlo k výrazné fluktuaci.

Na obrázku 16 lze vidět vývoj běžných a kapitálových výdajů v obecních rozpočtech za léta 2018-2022 v mil. Kč.

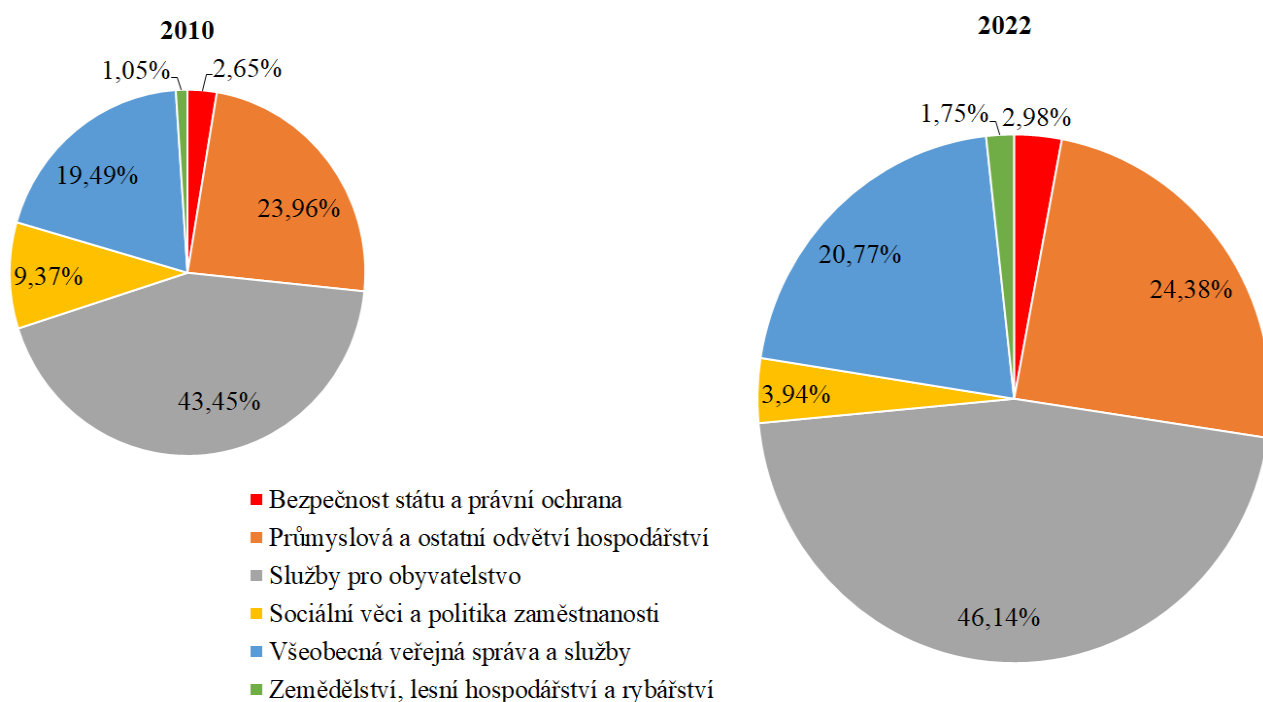
Obrázek 16: Vývoj běžných a kapitálových výdajů v rozpočtech obcí v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Běžné výdaje v obecních rozpočtech během analyzovaného období rostly. Běžně se na celkových výdajích podílely okolo 72 %. Od roku 2018 se běžné výdaje zvýšily o 29 %. V rámci běžných výdajů obce vynaložily nejvíce peněz na výdaje na neinvestiční nákupy a související výdaje, konkrétně na nákup služeb a na výdaje na dopravní územní obslužnost svého území. Další velkou položkou v běžných výdajích obcí tvořily neinvestiční příspěvky a transfery zřízeným příspěvkovým organizacím. Do běžných výdajů obce dále řadí výdaje na platy a podobné související výdaje.

Kapitálové výdaje se průměrně na celkových výdajích obcí podílely okolo 28 %. K největšímu nárůstu došlo v roce 2022. Mezi lety 2021 a 2022 kapitálové výdaje vzrostly o 20 580 mil. Kč, tedy o zhruba 21 %. V kapitálových výdajích obcí tvořily největší položku investiční nákupy a související výdaje, konkrétně výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku. Další velkou skupinou v kapitálových výdajích byly investiční transfery ať už příspěvkovým a podobným organizacím či podnikatelským subjektům, nebo neziskovým organizacím.

Obrázek 17 znázorňuje podíl výdajů dle odvětvového třídění v rozpočtech obcí za roky 2010 a 2022 v %.

Obrázek 17: Podíl výdajů dle odvětvového třídění v rozpočtech obcí v % ²

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

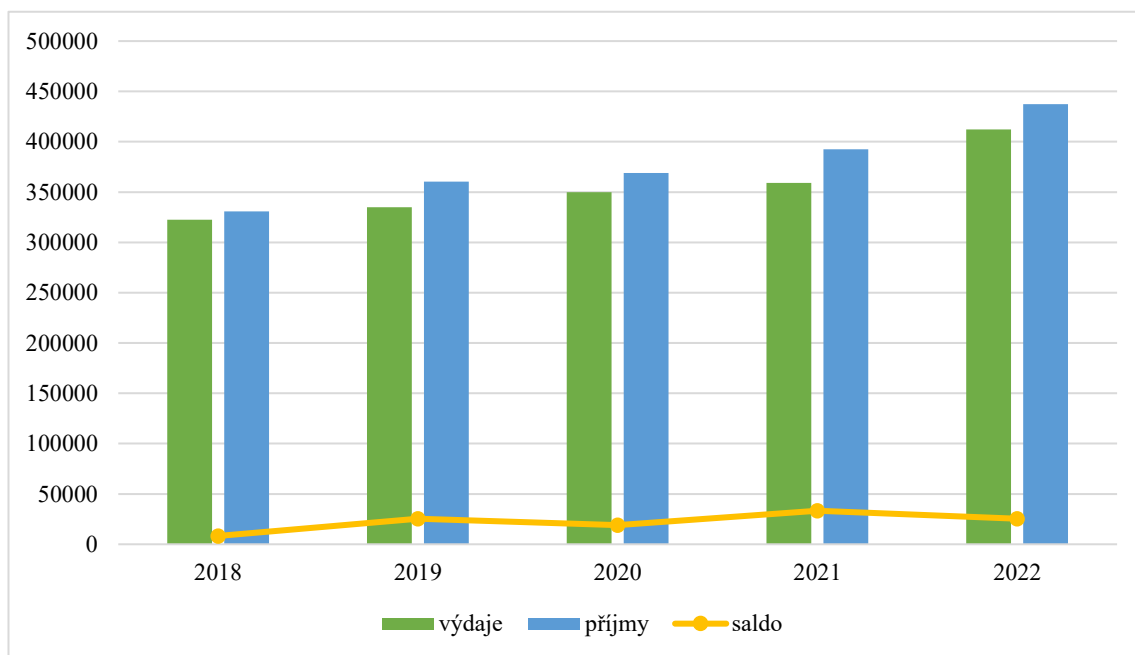
Výdaje na bezpečnost státu a právní ochranu dosahovaly během analyzovaných let vždy stejné průměrné hodnoty a to okolo 3 % celkových výdajů, byť se jejich hodnota za uvedené roky měnila. Během analyzovaných let největší podíl na celkových výdajích rozlišovaných podle odvětvovém třídění měla kategorie služby pro obyvatelstvo. Průměrně se jejich podíl na celkových výdajích pohyboval okolo 44 %. Druhou velkou kategorií zaujímaly výdaje do průmyslových a ostatních odvětví hospodářství. Procentuální hodnota této skupiny dosahovala průměrně 24 % celkových výdajů. Třetí velkou skupinou, která měla velký podíl na celkových

² Od roku 2022 skupina výdajů služby pro obyvatelstvo přejmenována na služby pro fyzické osoby.

výdajích byla skupina výdajů na všeobecnou veřejnou správu a služby. Jejich výše v % dosahovala hodnoty okolo 20 %. Výdaje na sociální věci a politiku zaměstnanosti dosahovaly v roce 2022 hodnot okolo 4 %. Nejmenší podíl na celkových výdajích tvořily výdaje na zemědělství, lesní hospodářství a rybnářství. Jejich podíl byl nejmenší ze všech a to okolo 1 %.

Obecně lze říci, že v žádné zkoumané skupině nedošlo během zkoumaných let k výraznému kolísání. Výjimkou je skupina výdajů na sociální věci a politiku zaměstnanosti. V roce 2010 jejich podíl na celkových výdajích tvořil 9 % ale v následujících letech podíl poklesl. Snížení bylo způsobeno přijetím sociální reformy, která byla schválena v roce 2011. Mezi roky 2010 a 2015 došlo ke snížení o téměř 23 mil. Kč. Výdaje na bezpečnost, jak již bylo zmíněno výše nijak nekolísaly. Během uvedených let měli rostoucí trend. Mezi roky 2010 a 2022 došlo k nárůstu o 7 363 tis. Kč.

Obrázek 18 znázorňuje vývoj příjmů, výdajů a salda v rozpočtech obcí za roky 2018-2022 v mil. Kč

Obrázek 18: Vývoj příjmů, výdajů a salda v obecních rozpočtech v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Hospodaření obcí za uvedené roky skončilo vždy v přebytku. Saldo do roku 2019 rostlo, následně nastal mírný pokles způsoben již několikrát zmíněnou vlnou nemoci COVID – 19. V roce 2021 saldo opět vzrostlo, dokonce na vyšší hodnotu než v roce 2019, růst salda byl o 31 %. V roce 2022 došlo opět k mírnému poklesu. Saldo pokleslo o 24 %. Důvodem je stále

trvající válka na Ukrajině, vysoká inflace a s tím spojené ekonomické dopady na mnohé rozpočty.

3.3 Výdaje na bezpečnost na úrovni krajů

Analýza výdajů na bezpečnost je jedním z předpokladů dosažení cíle této práce. Nejprve bude provedena analýza výdajů na bezpečnost v rozpočtech krajů, poté bude provedena analýza na úrovni obcí.

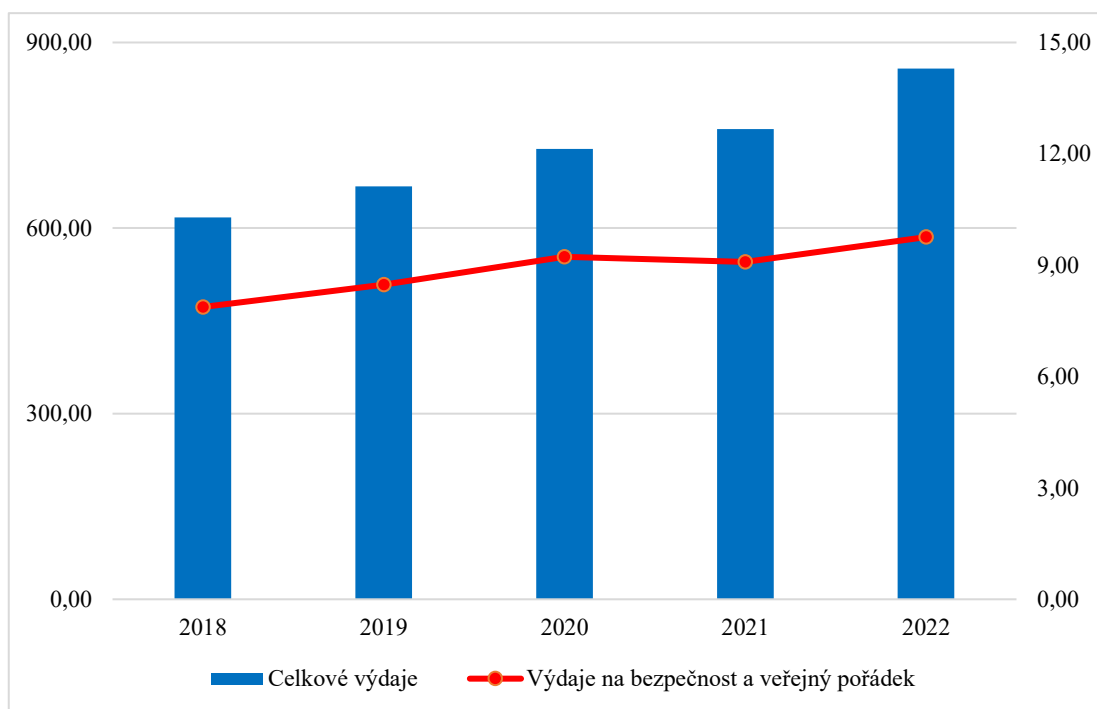
V tabulce 6 jsou zobrazeny částky, jenž jednotlivé kraje vynakládají do zajištění bezpečnosti a pořádku na svém území.

Tabulka 5: Výdaje krajů na bezpečnost a veřejný pořádek v mil. Kč

Výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek					
Kraj/rok	2018	2019	2020	2021	2022
Hlavní město Praha	2 521,01	2 756,25	3 038,25	2 726,46	2 854,41
Jihočeský kraj	282,32	291,09	351,66	378,96	427,21
Jihomoravský kraj	823,82	812,53	849,15	854,42	918,61
Karlovarský kraj	186,93	193,61	221,09	216,81	226,59
Kraj Vysočina	145,58	156,36	172,27	173,96	184,59
Královéhradecký kraj	278,59	305,87	329,54	340,51	345,61
Liberecký kraj	222,32	242,82	249,57	261,03	275,42
Moravskoslezský kraj	994,02	1 046,70	1 136,87	1 174,26	1 318,85
Olomoucký kraj	282,36	314,11	322,61	338,75	373,57
Pardubický kraj	233,96	251,16	265,58	280,49	288,04
Plzeňský kraj	333,59	355,80	381,39	395,97	419,86
Středočeský kraj	652,18	718,77	810,60	826,59	931,76
Ústecký kraj	675,87	747,53	815,25	834,18	889,87
Zlínský kraj	242,21	279,57	279,36	286,17	303,21

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Mezi tyto výdaje se řadí např. výdaje na policii, obecní policii a výdaje Bezpečnostní informační služby. Největší částku na veřejný pořádek a bezpečnost vydává hlavní město Praha, za ní následuje Moravskoslezský kraj a na třetím místě je Jihomoravský kraj. Naopak nejmenší částka do této oblasti putuje v kraji Vysočina. Z tabulky 5 je vytvořen obrázek 19, kde jsou porovnány celkové výdaje krajů a výdaje na veřejný pořádek a bezpečnost za roky 2018-2022 v mil. Kč.

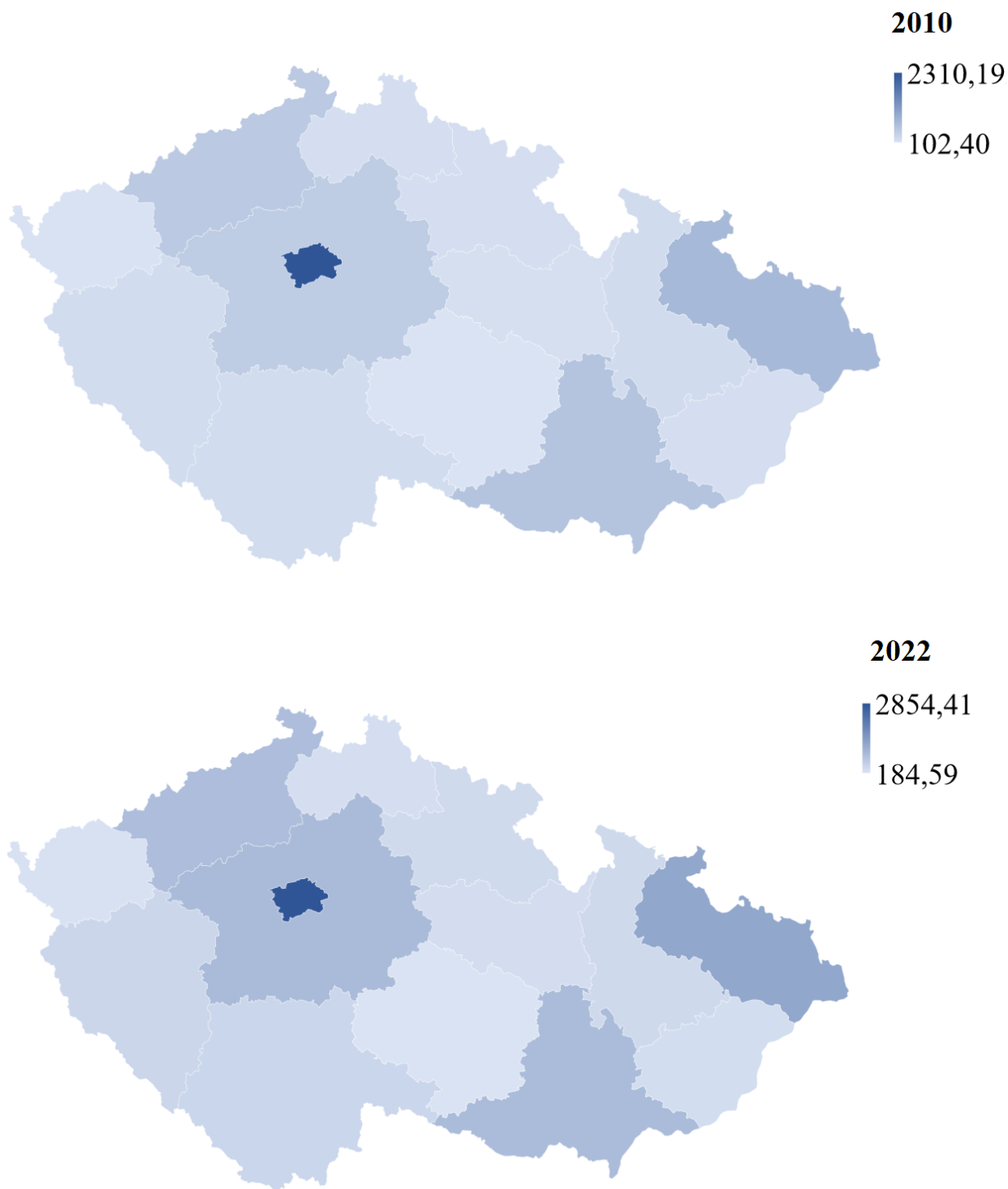

Obrázek 19: Vývoj výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek v rozpočtech krajů v porovnání s celkovými výdaji v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek od roku 2018 ve všech krajích rostly. K menšímu poklesu došlo v roce 2021. Výdaje poklesly o zhruba 1,46 %. Dá se předpokládat, že pokud rostou celkové výdaje krajů porostou i výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek. Této analýze je věnována podkapitola 3.3.1. Mezi roky 2018 a 2022 došlo k nárůstu o 23,91 %, konkrétně o 1 882,9 mil. Kč.

Obrázek 20 zobrazuje porovnání výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek mezi roky 2010 a 2022.

Obrázek 20: Výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek dle územního členění v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Jak již bylo zmíněno výše, největší částku na bezpečnost a veřejný pořádek vynakládá Praha. Z obrázku lze vyčíst, že se jednotlivým krajům výdaje v této oblasti od roku 2010 navyšovaly. Největší nárůst nastal v Moravskoslezském kraji, kde se výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek navýšily až o zhruba 73 %, výdaje v Moravskoslezském kraji vzrostly o 557,55 mil. Kč. Naopak nejmenší přírůstek těchto výdajů měl kraj Vysočina. V tomto kraji výdaje vzrostly o 82,19 mil. Kč. Pořadí krajů dle velikosti výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek za rok 2022 vypadalo takto: 1. Hlavní město Praha, 2. Moravskoslezský kraj, 3. Středočeský kraj, 4. Jihomoravský kraj, 5. Ústecký kraj, 6. Jihočeský kraj, 7. Plzeňský kraj, 8. Olomoucký kraj, 9. Královéhradecký kraj, 10. Zlínský kraj, 11. Pardubický kraj, 12. Liberecký kraj, 13. Karlovarský kraj, 14. Kraj Vysočina.

V tabulce 7 jsou zobrazeny částky, jenž jednotlivé kraje vynakládají do zajištění požární ochrany a IZS na svém území.

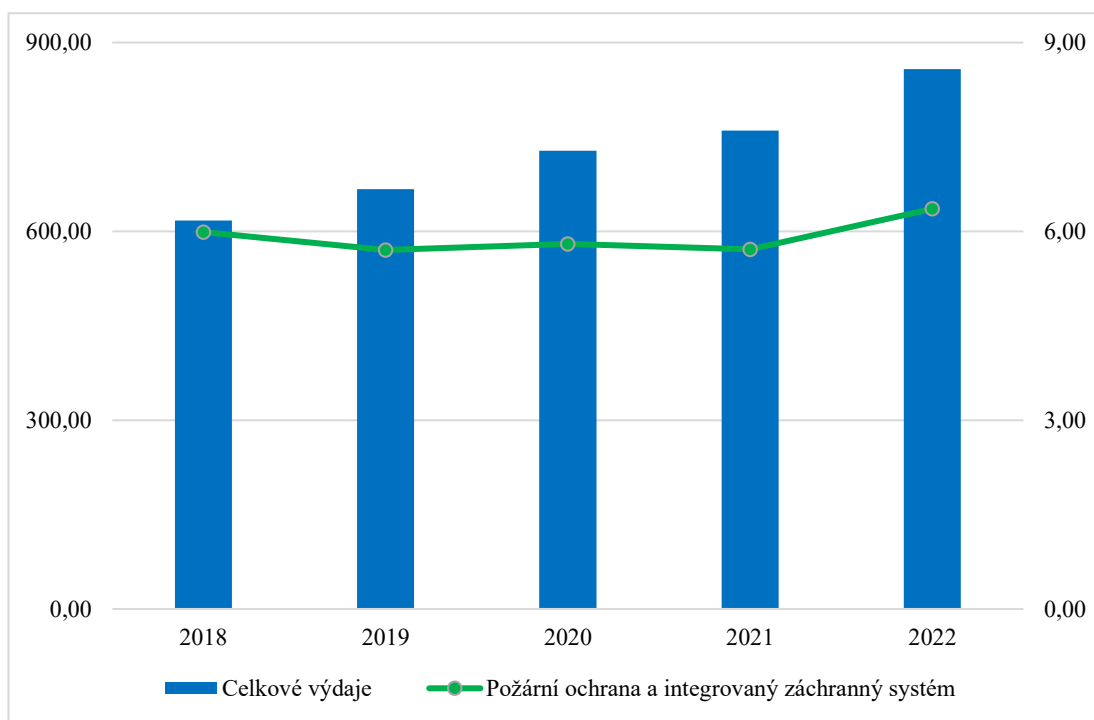
Tabulka 6: Výdaje krajů na požární ochranu a IZS v mil. Kč

Výdaje na požární ochranu a IZS					
Kraj/rok	2018	2019	2020	2021	2022
Hlavní město Praha	583,49	567,80	744,37	482,26	667,14
Jihočeský kraj	410,71	365,15	378,06	386,38	497,04
Jihomoravský kraj	543,34	579,52	572,52	552,36	688,05
Karlovarský kraj	198,18	174,34	141,07	173,99	175,78
Kraj Vysočina	337,60	308,62	306,93	323,55	354,43
Královéhradecký kraj	421,01	387,40	365,39	337,31	314,84
Liberecký kraj	233,17	225,03	210,16	272,39	270,21
Moravskoslezský kraj	824,12	732,54	698,23	709,87	766,50
Olomoucký kraj	355,11	392,99	398,97	402,87	387,10
Pardubický kraj	347,56	302,63	310,91	341,23	328,16
Plzeňský kraj	480,37	405,85	424,42	442,37	462,95
Středočeský kraj	660,66	660,52	689,67	675,20	794,88
Ústecký kraj	279,95	308,13	276,54	305,08	348,42
Zlínský kraj	315,28	293,91	285,36	310,55	302,08

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

V roce 2022 nejvíce vynakládal do požární ochrany a IZS Středočeský kraj. Nejméně Karlovarský kraj. Ve Středočeském kraji došlo v roce 2022 oproti roku 2018 k navýšení těchto výdajů 20,31 % konkrétně o 134,21 mil. Kč. V Karlovarském kraji došlo naopak ke snížení výdajů na požární ochranu a IZS o 11,30 %, konkrétně o 22,40 mil. Kč. Z tabulky 6 je vytvořen

obrázek 21 kde jsou porovnány celkové výdaje krajů a výdaje na požární ochranu a IZS za roky 2018-2022 v mil. Kč.

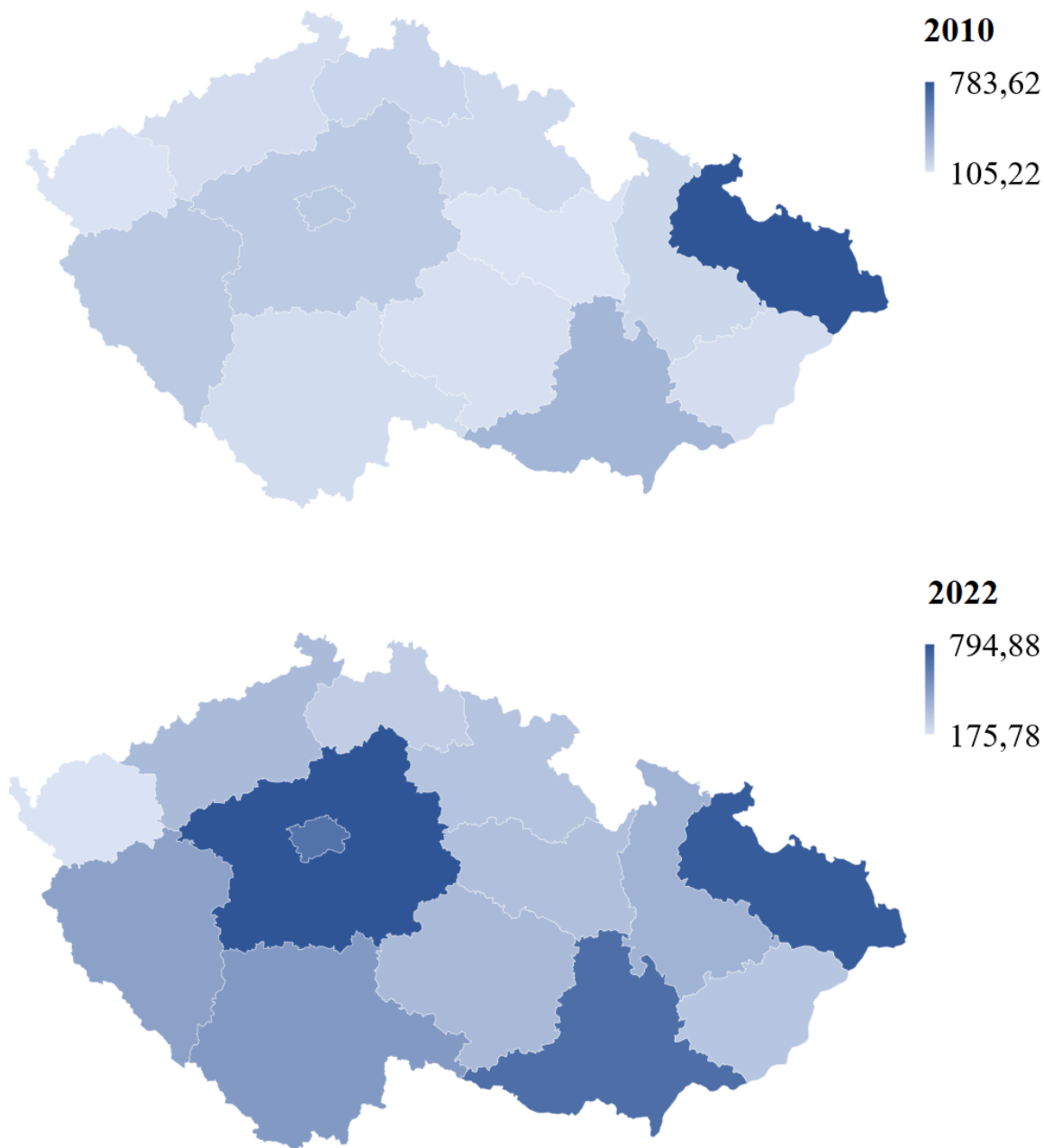
Obrázek 21: Vývoj výdajů na požární ochranu a IZS v rozpočtech krajů v porovnání s celkovými výdaji v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Výdaje na požární ochranu a IZS tvoří velkou položku v rozpočtech krajů, průměrně se tyto výdaje pohybují okolo 0,80 % celkových výdajů krajů. Financování tohoto systému probíhá vícezdrojovou formou, ale i přesto jsou krajské a obecní rozpočty důležité zdroje pro zajištění financování. Výdaje na požární ochranu a IZS nevykazovaly během analyzovaného období žádné výrazné výkyvy, jejich hodnota se mírně měnila, ale vždy se pohybovala okolo 6 000 mil. Kč. Pouze v roce 2022 přesáhla zmíněnou částku. Jejich hodnota v roce 2022 byla 6 357,58 mil. Kč. Mezi roky 2018 a 2022 došlo k nárůstu těchto výdajů o 6 %.

Na obrázku 22 je vyobrazena komparace výdajů na požární ochranu a IZS mezi roky 2010 a 2022.

Obrázek 22: Výdaje na požární ochranu a IZS dle územního členění v mil. Kč

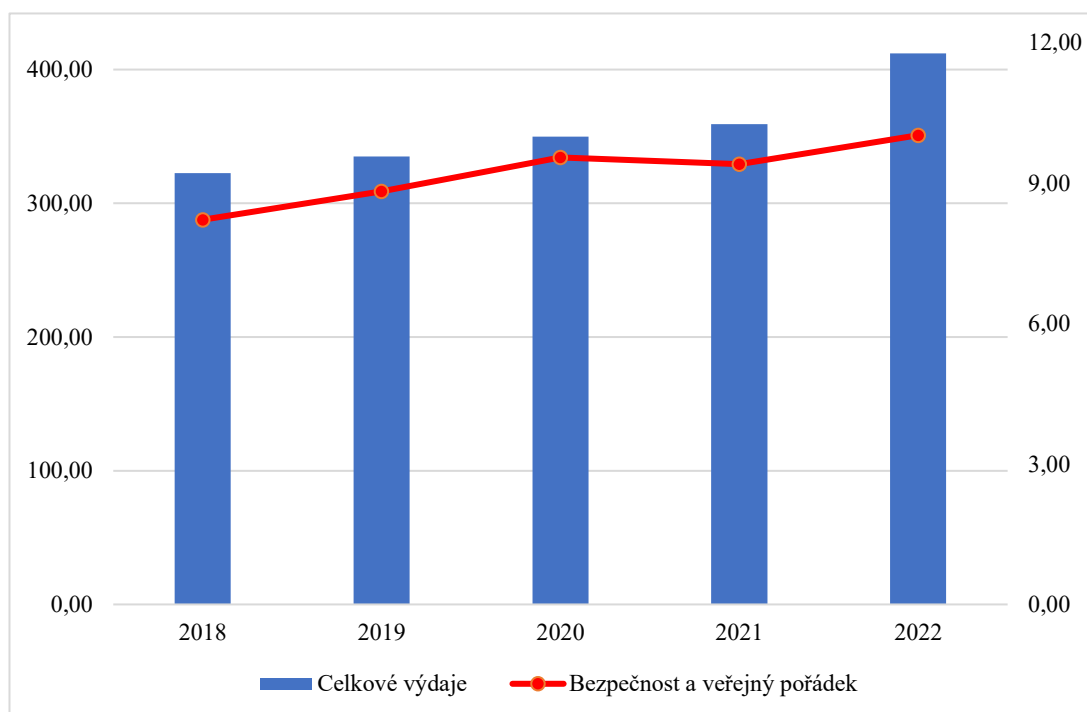
Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

V roce 2010 největší částku na na požární ochranu a IZS vynaložil Moravskoslezský kraj, a to 783,62 mil. Kč. Nejméně na požární ochranu vydal Karlovarský kraj, a to 105,22 mil. Kč. Opět si lze povšimnout, že od roku 2010 kraje na požární ochranu a IZS vynakládaly více. V roce 2022 se krajem, jenž měl nejvyšší výdaje na požární ochranu a IZS stal kraj Středočeský. Oproti roku 2010 došlo k navýšení výdajů o 569,24 mil. Kč. V roce 2022

stejně jako v roce 2010 kraj, který měl nejmenší podíl výdajů na požární ochranu a IZS byl Karlovarský kraj. V tomto kraji tyto výdaje vzrostly o 70,56 mil. Kč. Pořadí krajů podle výdajů na požární ochranu a IZS za rok 2022 vypadalo takto: 1. Středočeský kraj, 2. Moravskoslezský kraj, 3. Jihomoravský kraj, 4. Hlavní město Praha, 5. Jihočeský kraj, 6. Plzeňský kraj, 7. Olomoucký kraj, 8. Kraj Vysočina, 9. Ústecký kraj, 10. Pardubický kraj, 11. Královéhradecký kraj, 12. Zlínský kraj, 13. Liberecký kraj, 14. Karlovarský kraj.

3.4 Výdaje na bezpečnost na úrovni obcí

Předchozí podkapitola byla věnována především krajským rozpočtům, nyní bude pozornost přenesena na rozpočty obcí. Na obrázku 23 je provedeno porovnání celkových výdajů a výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek v obecních rozpočtech za roky 2018-2022.

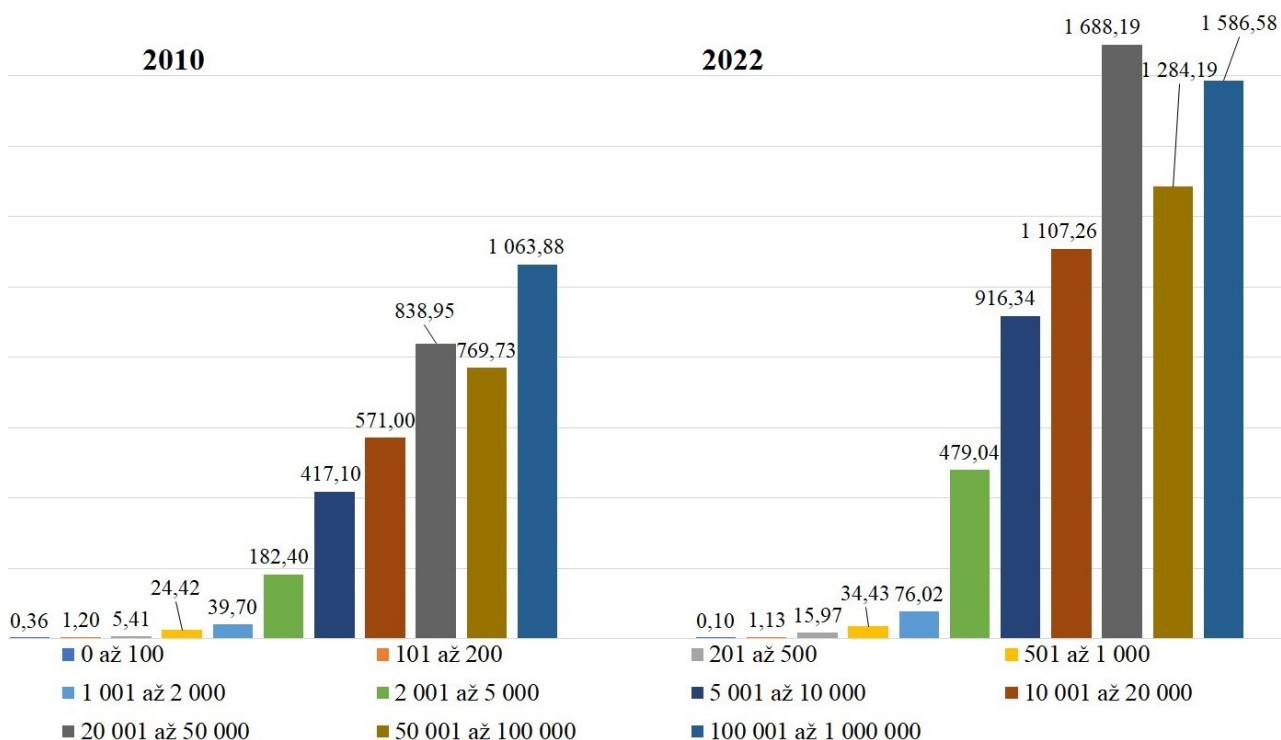

Obrázek 23: Vývoj výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek v rozpočtech obcí v porovnání s celkovými výdaji v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek v obcích za období 2018-2022 rostly. K nepatrnému poklesu došlo opět obdobně jako u krajských rozpočtů v roce 2021, zřejmě z důvodu pandemie COVID - 19. Výdaje v roce 2021 poklesly o 1,52 %. Mezi roky 2018 a 2022 došlo však k navýšení o 21,97 %, konkrétně o 1 805,56 mil. Kč.

Na obrázku 24 lze vidět vývoj výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek v obcích dle počtu obyvatel za roky 2010 a 2022.

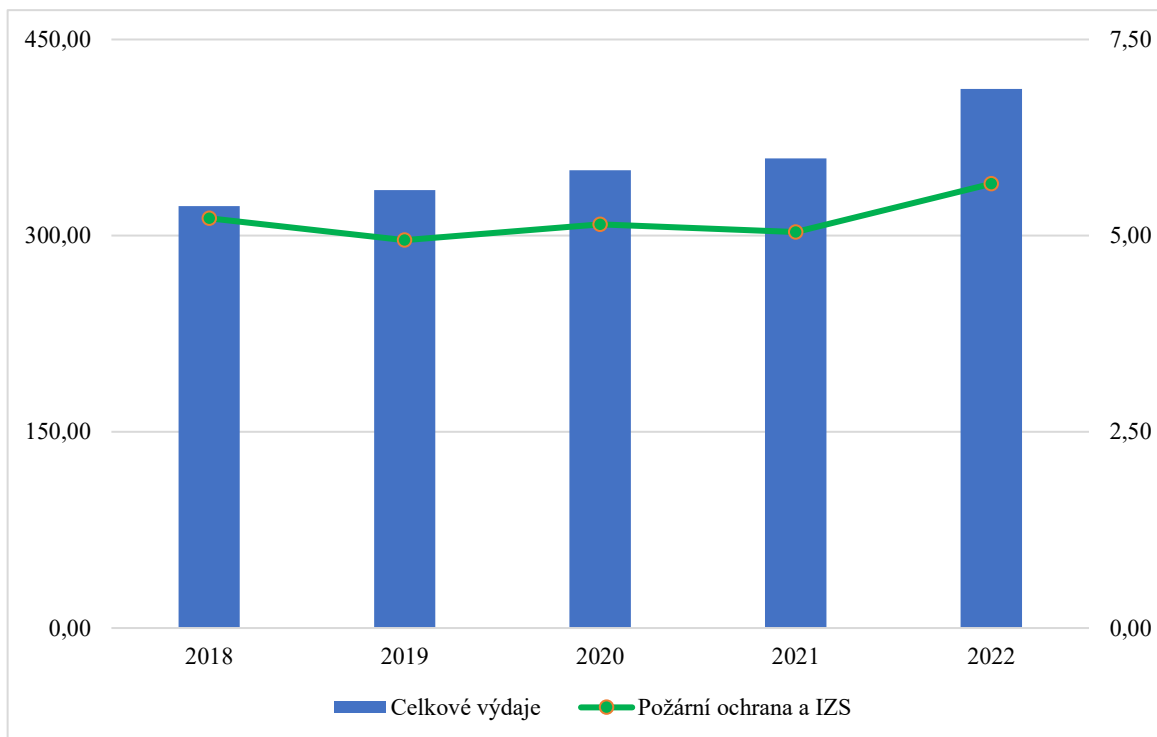

Obrázek 24: Vývoj výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek v obcích dle počtu obyvatel v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Nejvíce do bezpečnosti vynakládají města, jenž mají počet obyvatel nad 1 000 000, do této skupiny spadá pouze Praha. Pro lepší přehlednost byla z grafu odebrána. Praha vynakládá do bezpečnosti bezmála přes 2 000 mil. Kč. Naopak nejméně investují do bezpečnosti obce s počtem obyvatel mezi 0 a 100. Výdaje ve většině obcí rostly. Výjimkou jsou obce ve skupině s počtem obyvatel od 0 do 100 a ve skupině od 101 až po 200 obyvatel. V těchto skupinách se výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek naopak snížily. Samozřejmě se musí brát v potaz, že počet obcí ve skupinách se značně liší. Z analýzy vyplývá, že čím větší je město, tím větší částku vydává do bezpečnosti na svém území, s tím souvisí i právě počet obyvatel v obcích.

Na obrázku 25 je znázorněno porovnání výdajů na požární ochranu a IZS proti celkovým výdajům v obecních rozpočtech za období 2018-2022 v mil. Kč.

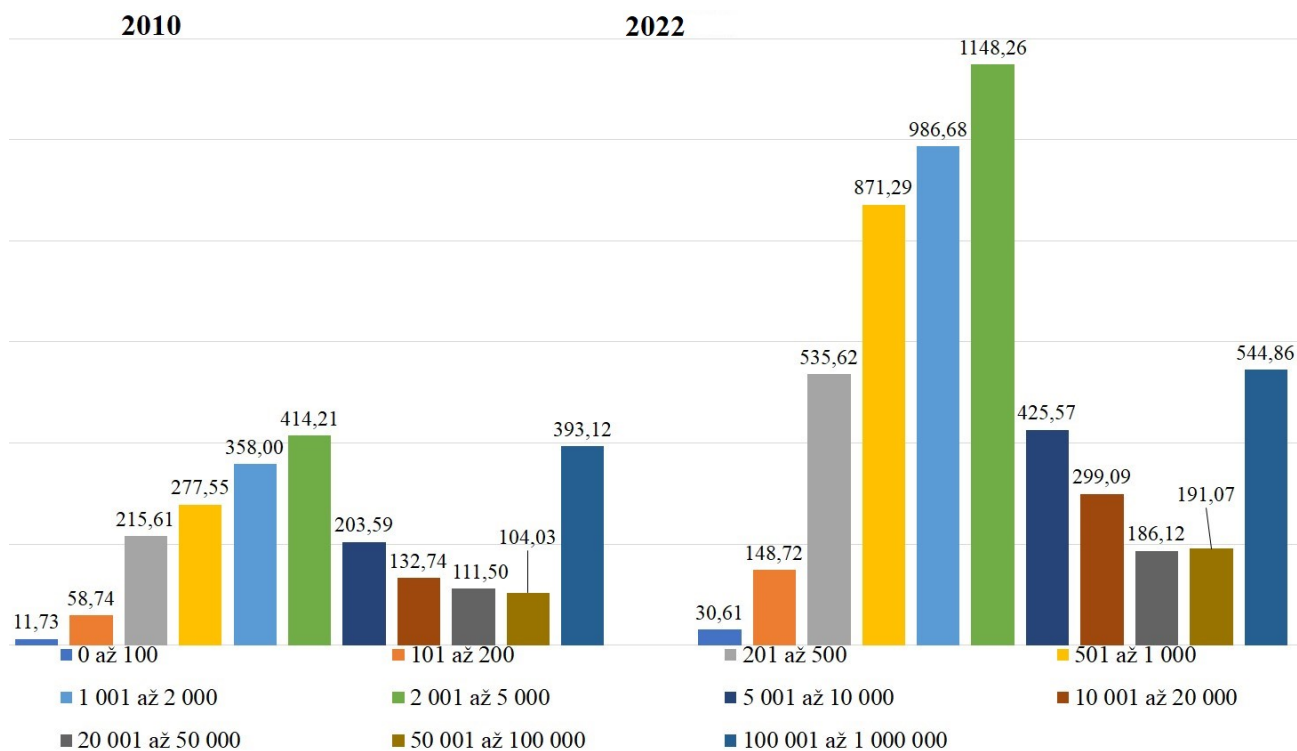

Obrázek 25: Vývoj výdajů na požární ochranu a IZS v rozpočtech obcí v porovnání s celkovými výdaji v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Výdaje na požární ochranu a IZS v obecních rozpočtech zaznamenaly za období 2018 až 2022 mírné výkyvy. Jejich hodnota se pohybovala okolo 5 000 mil. Kč. Nejvýraznější pokles nastal v roce 2019, kdy tyto výdaje oproti roku 2018 zaznamenaly poklesnutí o 5,31 %. Nejvyšší hodnoty dosáhly výdaje na požární ochranu a IZS v rozpočtech obcí v roce 2022. Rozdíl mezi roky 2018 a 2022 činil 8,44 %, tedy konkrétně 440,38 mil. Kč. U JPO jejichž zakladatelem je právě obecní (městský) úřad je významným poskytovatelem finančních prostředků právě obec (město). Další možné prostředky k financování své činnosti mohou JPO získávat formou neinvestiční dotace z rozpočtu Ministerstva vnitra. Tyto prostředky putují do rozpočtů krajů, které je dále rozdělují příslušným jednotkám sborů dobrovolných hasičů.

Obrázek 26 znázorňuje vývoj výdajů na požární ochranu a IZS v obcích dle počtu obyvatel za roky 2010 a 2022 v mil. Kč.

Obrázek 26: Vývoj výdajů na požární ochranu a IZS v obcích dle počtu obyvatel v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Z obrázku 26 lze vyčíst, odlišné pořadí skupin obcí dle vynakládání peněz na požární ochranu a IZS oproti vydávání financí na bezpečnost a veřejný pořádek. Přesto od roku 2010 obecní rozpočty navyšovaly své částky na požární ochranu a IZS. Obdobně jako u výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek nejméně na požární ochranu a IZS putuje z rozpočtů obcí od 0 do 100 obyvatel a od 101 do 200 obyvatel. V roce 2010 nejvíce ze všech skupin investovaly do požární ochrany a IZS obce s počtem obyvatel nad 1 000 000, kam spadá pouze Praha, opět pro lepší přehlednost byla z grafu odebrána. V roce 2022 došlo oproti roku 2010 k menší změně, skupinou obcí jenž, nejvíce vydávala finance na požární ochranu a IZS se stala kategorie obcí od 2 001 do 5 000 obyvatel. Největší změnu zaznamenala právě tato skupina obcí, výdaje v této kategorii vzrostly o 734,05 mil. Kč. K největšímu nárůstu těchto výdajů v roce 2022 došlo u menších obcí právě do 5 000 obyvatel, možný důvod v tomto zvýšení lze spatřovat v tom, že jednotky dobrovolných hasičů ve vybraných obcích často zasahují mimo svou územní oblast. S tím souvisí nárůst jejich nákladů.

4. ANALÝZA ZÁVISLOSTI VÝDAJŮ NA BEZPEČNOST V ROZPOČTECH OBCÍ

Jelikož je součástí cíle diplomové práce posoudit vývoj prostředků na bezpečnost, bude v této kapitole analyzována závislost celkových výdajů vůči výdajům na bezpečnost v rozpočtech obcí. Nejprve bude provedena analýza za všechny obce dohromady, poté budou obce rozděleny do kategorií podle počtu obyvatel. Postup analýzy a vysvětlení postupu testování statistických hypotéz je popsáno v podkapitole 4.1. níže.

4.1 Metodika analýzy výdajů na bezpečnost

V rámci analýzy je zkoumáno, zda existuje závislost mezi výdaji na bezpečnost a celkovými výdaji v rozpočtech obcí. V této části analýzy budou výdaje zkoumány za období 2010-2022. Zkoumání závislosti bude provedeno v programu PAST.

Analýzu provádíme mezi dvěma metrickými veličinami, proto je možné využít Pearsonův korelační koeficient $\rho = \frac{\text{cov}(X,Y)}{\sqrt{DX} \cdot \sqrt{DY}}$, kde $\text{cov}(X,Y)$ = kovariance mezi náhodnými veličinami X a Y , $\sqrt{DX}$ = směrodatná odchylka náhodné veličiny X a $\sqrt{DY}$ = směrodatná odchylka náhodné veličiny Y . Zkoumaná nulová hypotéza zní – H_0 : mezi veličinami neexistuje korelační vztah dále je formulována alternativní hypotéza – H_1 : mezi veličinami existuje korelační vztah. Matematický zápis vypadá takto: $H_0: \rho = 0$ a $H_1: \rho \neq 0$. Hladina významnosti pro analýzu stanovena jako $\alpha = 0,05$. Zjištěné hodnoty budou zaokrouhleny nejvíce na 4 desetinná místa.

Aby mohlo dojít k posouzení nulové hypotézy, musíme otestovat v programu PAST následující předpoklady:

- 1) orientačně otestovat hodnoty s využitím tečkovaného diagramu, tečky by měly být uvnitř elipsovitého obrazce – uvnitř konfidenční elipsy. Tečky označují vybrané roky pro analýzu.
- 2) test normality – v tomto případě rovněž testujeme nulovou a alternativní hypotézu, H_0 : vektor pochází ze základního souboru s dvourozměrným normálním rozdělením pravděpodobnosti, H_1 : vektor nepochází ze základního souboru s dvourozměrnými normálním rozdělením pravděpodobnosti.

Testovací kritérium pro posouzení korelačního vztahu má tvar: $T = \frac{r}{\sqrt{1-r^2}} \cdot \sqrt{n-2}$

Pro posouzení síly korelačního vztahu se využívá klasifikace dle de Vause (2002), která je zobrazena v tabulce 5.

Tabulka 7: Klasifikace síly korelace

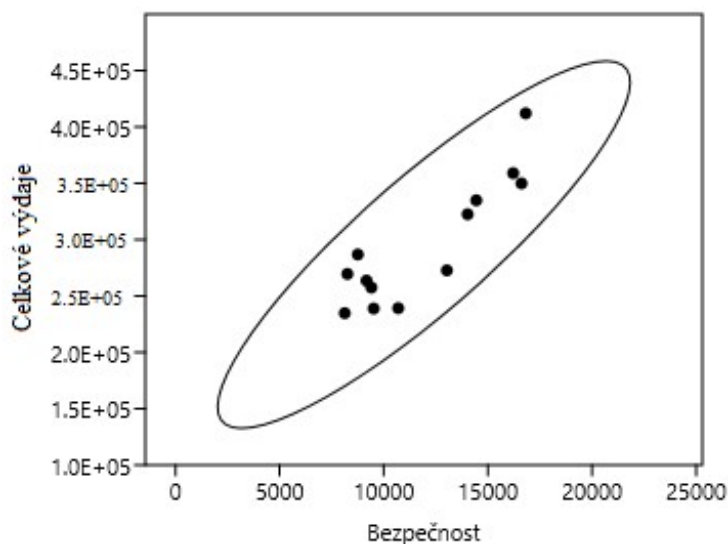
Hodnota korelace	Interpretace
0,01 - 0,09	Triviální, žádná
0,10 - 0,29	Nízká až střední
0,30 - 0,49	Střední až podstatná
0,50 - 0,69	Podstatná až velmi silná
0,70 - 0,89	Velmi silná
0,90 - 0,99	Téměř perfektní

Zdroj: (Vaus, 2002)

4.2 Úroveň všech obcí

Pro posouzení závislosti mezi výdaji na bezpečnost a celkovými výdaji v rozpočtech obcí musí dojít nejprve ke splnění následujících předpokladů.

Prvním předpokladem je orientačně otestovat, jestli body (tečky) spadnou do elipsovitého obrazce. Obrázek 27 zobrazuje první z předpokladů s využitím XY grafu s 95 % elipsou. Zobrazené body značí analyzované období respektive jednotlivé roky.

Obrázek 27: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost na úrovni všech obcí

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Z obrázku je patrné že, došlo ke splnění prvního předpokladu, body jsou uvnitř elipsy. Následuje otestování druhého předpokladu, a to test normality. Tabulka 8 obsahuje p hodnoty nutné k posouzení druhého předpokladu.

Tabulka 8: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost na úrovni všech obcí

Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	0,4809	1,042	4	0,9034
Šikmost, malý vzorek opraven:		1,496	4	0,8273
Špičatost:	5,013	-1,346		0,1782
Doornik and Hansen omnibus Ep:	3,515			
p (normal):	0,4757			

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Ve všech případech je $p > \alpha$, proto nulovou hypotézu u tohoto předpokladu NEZAMÍTÁME, tedy že, vektor pochází ze základního souboru s dvourozměrným normálním rozdělením. Jelikož platí nulová hypotéza a výše provedený test s využitím XY 95 % elipsy, oba předpoklady byly splněny. Můžeme využít k posouzení závislosti již zmíněný Pearsonův korelační koeficient. Tabulka 9 obsahuje p hodnotu potřebnou ke zhodnocení korelačního koeficientu a hodnotu potřebnou k posouzení síly korelace.

Tabulka 9: Korelace – celkové výdaje X bezpečnost na úrovni všech obcí

Testovaný vztah	Korelační koeficient	P hodnota
Výdaje na bezpečnost X celkové výdaje	0,8844	0,0000

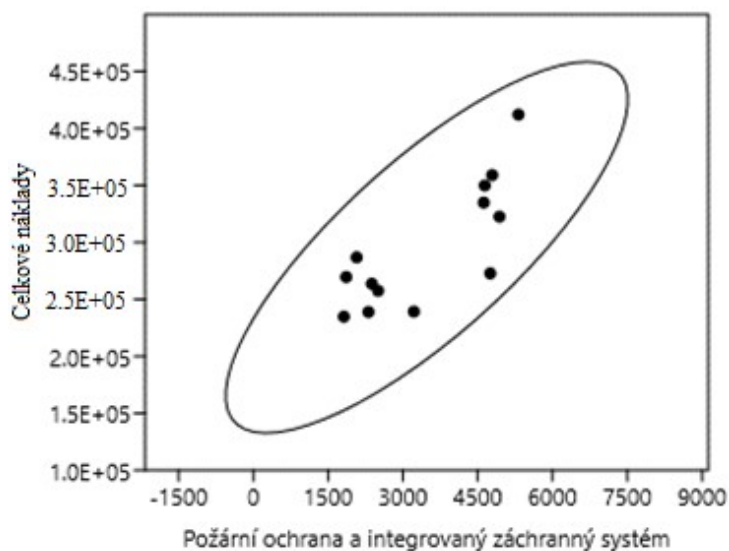
Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Hodnota 0,0000 značí p hodnotu (hodnota fakticky neznačí 0, je to vlivem zaokrouhlení), výsledkem testu tedy je že, $p < \alpha$. Nulovou hypotézu značí, že mezi veličinami neexistuje korelační vztah ZAMÍTÁME. Hodnota 0,8844 vyjadřuje sílu korelace. Na základě testu tedy byla zjištěna pozitivní velmi silná korelace. Zjištěná pozitivní korelace znamená, že hodnoty obou náhodných veličin současně buď klesají nebo, jako v tomto případě současně rostou. Je potřeba zdůraznit, že i v případě existence vysoké korelace nemusí samotná hodnota znamenat přítomnost kauzálního vztahu.

Za analýzou výdajů na bezpečnost následuje analýza výdajů na požární ochranu a IZS. Stejně jako u analýzy závislosti, jenž je provedena výše, musí být u posouzení vztahu mezi celkovými výdaji a výdaji na požární ochranu a IZS splněny obdobné předpoklady.

Obrázek 28 zobrazuje první z předpokladů s využitím XY grafu s 95 % elipsou.

Obrázek 28: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X požární ochrana a IZS na úrovni všech obcí

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Opět z obrázku vyplývá že, první předpoklad je splněn, body jsou uvnitř elipsy. Další v pořadí je test druhého předpokladu, a to test normality. Tabulka 10 obsahuje p hodnoty potřebné ke splnění druhého předpokladu.

Tabulka 10: Multivariační test normality – celkové výdaje X požární ochrana a IZS na úrovni všech obcí

Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	0,8143	1,764	4	0,779
Šikmost, malý vzorek opraven:		2,533	4	0,6387
Špičatost:	5,129	-1,294		0,1957
Doornik and Hansen omnibus Ep:	1,623			
p (normal):	0,8047			

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Opětovně je $p > \alpha$, proto platí nulová hypotéza, že vektor pochází ze základního souboru s dvourozměrným normálním rozdělením. Jelikož NEZAMÍTÁME tuto nulovou hypotézu, a výše provedený první předpoklad byl splněn, můžeme znovu použít Pearsonův korelační koeficient. Tabulka 11 obsahuje p hodnotu potřebnou ke zhodnocení korelačního koeficientu a hodnotu potřebnou k posouzení síly korelace.

Tabulka 11: Korelace – celkové výdaje X požární ochrana a IZS na úrovni všech obcí

Testovaný vztah	Korelační koeficient	P hodnota
Výdaje na požární ochranu a IZS X celkové výdaje	0,7983	0,0010

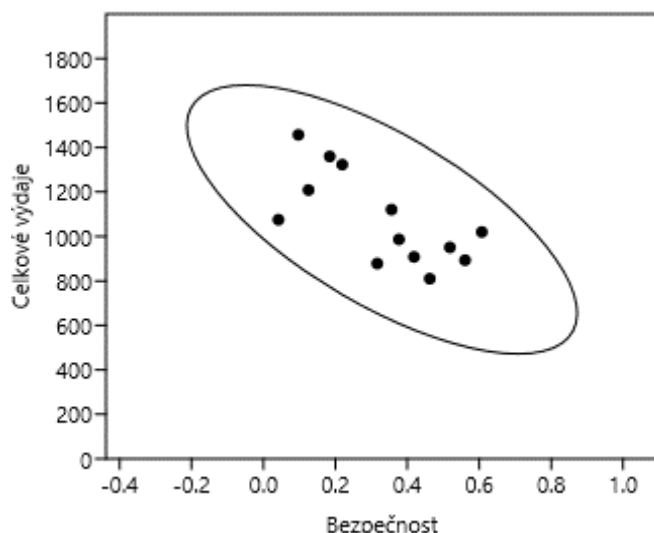
Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Hodnota 0,0010 značí p hodnotu, výsledkem testu tedy je že, $p < \alpha$. Původní nulovou hypotézu, že mezi veličinami neexistuje korelační vztah ZAMÍTÁME. Hodnota 0,7983 vyjadřuje sílu korelace. Z provedeného testu znovu vyplývá, že mezi veličinami existuje pozitivní velmi silná korelace.

4.3 Členění obcí podle velikosti

Jako další byla zvolena analýza výdajů na bezpečnost podle velikostních skupin obcí. Z kategorií byla vyjmuta Praha, jelikož by byla jako jediná ve skupině nad 1 000 000 obyvatel, a především kvůli její specifičnosti. V následujících obrázcích a tabulkách bude provedeno zkoumání splnění předpokladů. Vyhodnocení následné korelace bude provedeno souhrnně ve společné tabulce níže.

Obrázek 29 a tabulka 12 zobrazují první a druhý předpoklad u **obcí od 0 do 100** obyvatel.

Obrázek 29: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 0 do 100 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

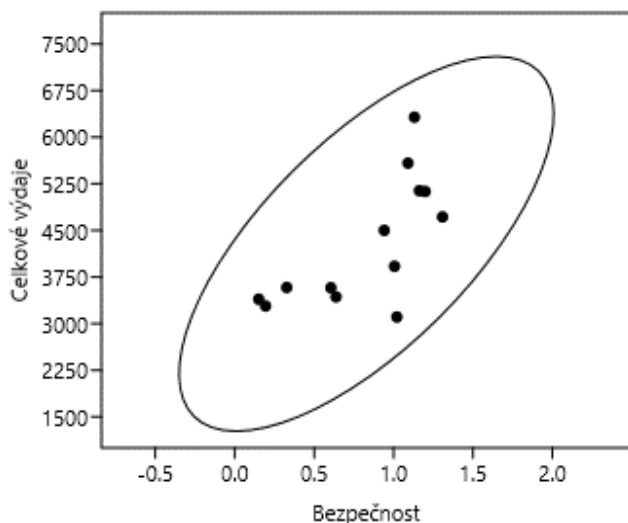
Tabulka 12: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 0 do 100 obyvatel

Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	0,479	1,038	4	0,904
Šikmost, malý vzorek opraven:		1,49	4	0,8283
Špičatost:	5,072	-1,32		0,187
Doornik and Hansen omnibus				
Ep:	2,9			
p (normal):	0,5747			

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

První předpoklad splněn – body v elipse. Z grafu lze vyčíst, že mezi celkovými výdaji a výdaji na bezpečnost je inverzní vztah. Pokud rostou celkové výdaje klesají naopak výdaje na bezpečnost. Vzhledem k tvaru elipsy lze předpokládat, že zde nějaká významná korelace bude, i když negativní. Jelikož se jedná o malé obce, nebudou tyto obce vynakládat tolik peněžních prostředků do výdajů na bezpečnost, naopak zřejmě budou vynakládat více peněz do jiných skupin výdajů např. na služby pro fyzické osoby. Druhý předpoklad rovněž splněn – $p > \alpha$, může se použít Pearsonův korelační koeficient.

Obrázek 30 a tabulka 13 zobrazují první a druhý předpoklad u **obcí od 101 do 200** obyvatel.

Obrázek 30: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 101 do 200 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

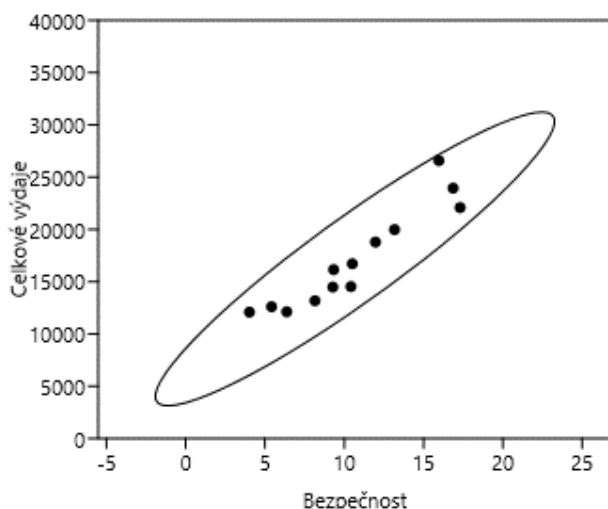
Tabulka 13: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 101 do 200 obyvatel

Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	1,081	2,343	4	0,6729
Šikmost, malý vzorek opraven:		3,364	4	0,4988
Špičatost:	5,416	-1,164		0,2442
Doornik and Hansen omnibus Ep:	3,907			
p (normal):	0,4188			

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Opět první předpoklad splněn. Z obrázku je patrné, že pokud rostou celkové výdaje, rostou i výdaje na bezpečnost. Opět z tvaru elipsy je patrný předpokládáný vztah, i když nebude pravděpodobně nijak silný. I druhý předpoklad splněn – všechny uvedené p hodnoty jsou větší než stanovená hladina významnosti – 0,05. Lze použít Pearsonův korelační koeficient.

Obrázek 31 a tabulka 14 zobrazují první a druhý předpoklad u **obcí od 201 do 500** obyvatel.

Obrázek 31: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 201 do 500 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Tabulka 14: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 201 do 500 obyvatel

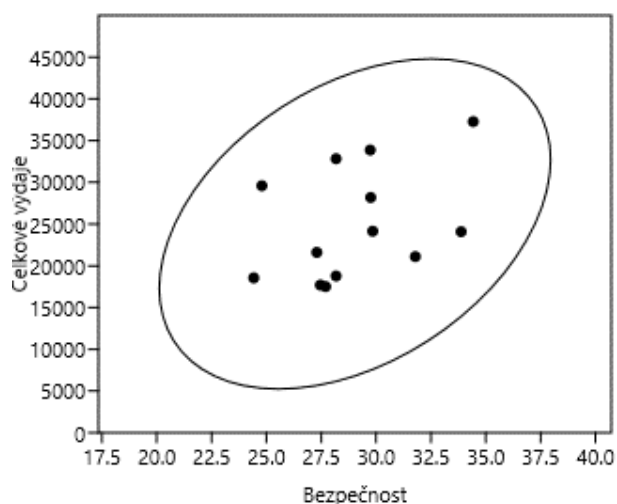
Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	1,35	2,925	4	0,5704
Šikmost, malý vzorek opraven:		4,201	4	0,3795
Špičatost:	7,088	-0,4109		0,6811
Doornik and Hansen omnibus Ep:	8,272			
p (normal):	0,08209			

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Tvar elipsy napovídá, že v tomto případě půjde o silný vztah mezi celkovými výdaji a výdaji na bezpečnost. Lze si všimnout, že opět s růstem celkových výdajů rostou i výdaje na bezpečnost. Všechny p hodnoty větší než hladina významnosti. Poslední p hodnota byla tedy na hraně, pokud by nebyla větší než hodnota 0,05 bylo by moudřejší využít k posouzení

závislosti Spearmanův koeficient. Oba předpoklady byly ale splněny, proto je vhodné využít k testování Pearsonův korelační koeficient.

Následuje testování předpokladů u **obcí od 501 do 1 000** obyvatel, které jsou znázorněny na obrázku 32 a v tabulce 15.

Obrázek 32: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 501 do 1 000 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Tabulka 15: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 501 do 1 000 obyvatel

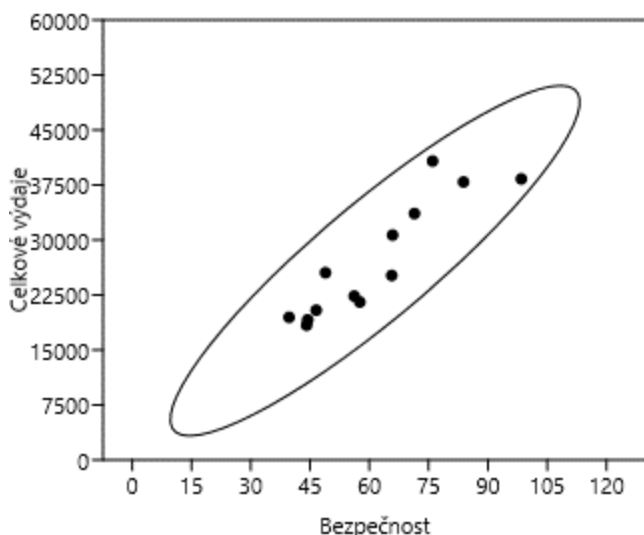
Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	0,3216	0,6968	4	0,9517
Šikmost, malý vzorek opraven:		1,001	4	0,9097
Špičatost:	5,209	-1,258		0,2084
Doornik and Hansen omnibus Ep:	6,811			
p (normal):	0,1462			

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

První i druhý předpoklad splněn, neodmítlo se použití Pearsonova korelačního koeficientu. P hodnoty vždy přesáhly stanovenou hladinu významnosti 0,05. Z obrázku lze

vypozorovat, že zkoumaný vztah bude pravděpodobně slabý nebo téměř žádný. Lze si všimnout, že se každý rok vynaložené prostředky na bezpečnost u této skupiny obcí měnily.

Na obrázku 33 a v tabulce 16 je provedeno testování předpokladů u **obcí od 1 001 do 2 000** obyvatel.

Obrázek 33: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 1 001 do 2 000 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Tabulka 16: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 1 001 do 2 000 obyvatel

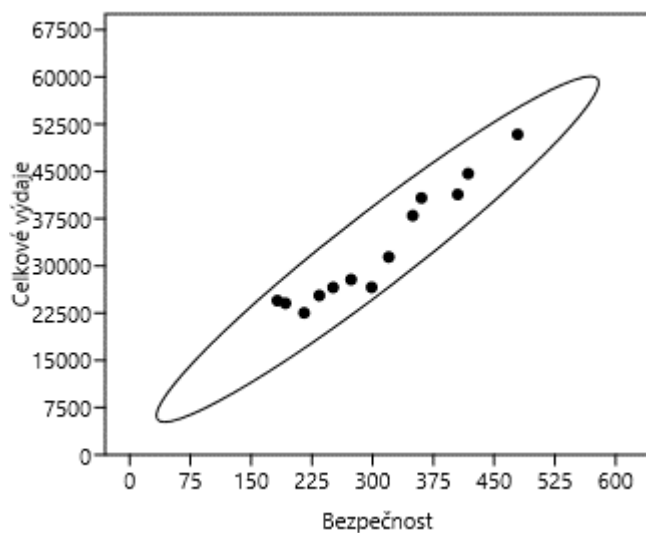
Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	1,48	3,207	4	0,5238
Šikmost, malý vzorek opraven:		4,605	4	0,3303
Špičatost:	6,386	-0,7273		0,4671
Doornik and Hansen omnibus Ep:	6,679			
p (normal):	0,1539			

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Předpoklady opět splněny – vhodné použít Pearsonův korelační koeficient. P hodnoty jsou větší než hodnota hladiny významnosti 0,05. Tvar elipsy napovídá, že s růstem celkových

výdajů rostou i výdaje na bezpečnost, a že vztah mezi celkovými výdaji a výdaji na bezpečnost bude silnější, jelikož je elipsa tenká.

Obrázek 34 a tabulka 17 zachycují testování prvního a druhého předpoklad u **obcí od 2 001 do 5 000** obyvatel.

Obrázek 34: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 2 001 do 5 000 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Tabulka 17: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 2 001 do 5 000 obyvatel

Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	1,084	2,348	4	0,672
Šikmost, malý vzorek opraven:		3,372	4	0,4976
Špičatost:	5,362	-1,189		0,2345
Doornik and Hansen omnibus Ep:	1,36			
p (normal):	0,8511			

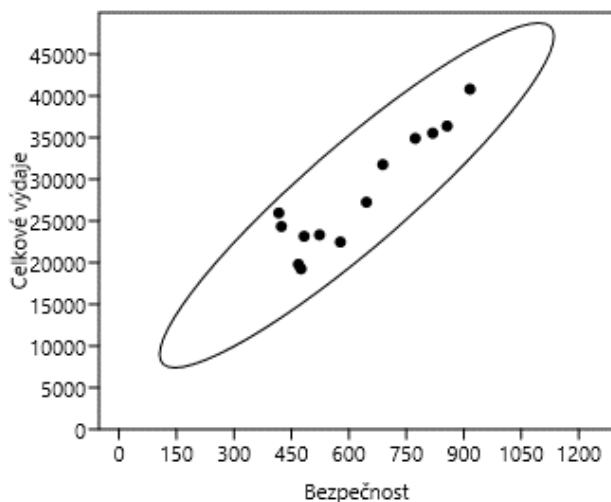
Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Předpoklady splněny, možné aplikovat výše zmíněný Pearsonův korelační koeficient. Opět zjištěné hodnoty $p > \alpha$. Tvar elipsy jasně říká, že vztah mezi analyzovanými veličinami

bude jako v předchozích případech silný, jelikož s růstem celkových výdajů rostou i výdaje na bezpečnost.

Obrázek 35 a tabulka 18 obsahují ověření předpokladů u **obcí od 5 001 do 10 000** obyvatel.

Obrázek 35: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 5 001 do 10 000 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

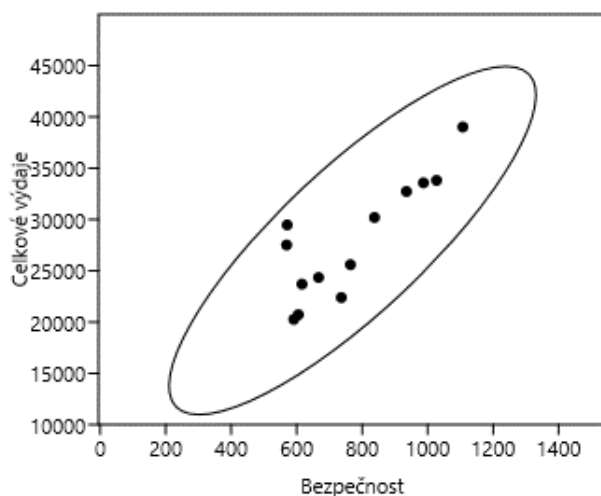
Tabulka 18: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 5 001 do 10 000 obyvatel

Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	1,88	4,073	4	0,3962
Šikmost, malý vzorek opraven:		5,849	4	0,2107
Špičatost:	5,353	-1,193		0,2329
Doornik and Hansen omnibus Ep:	4,635			
p (normal):	0,3268			

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Lze použít Pearsonův korelační koeficient, jelikož oba předpoklady byly splněny. Elipsa je tenká, proto pravděpodobný korelační vztah mezi veličinami bude výrazný. Naměřené p hodnoty pro posouzení druhého předpokladu jsou větší než hladina významnosti 0,05.

Následuje test předpokladů u **obcí od 10 001 do 20 000** obyvatel, předpoklady jsou vyobrazeny na obrázku 36 a v tabulce 19.

Obrázek 36: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 10 001 do 20 000 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

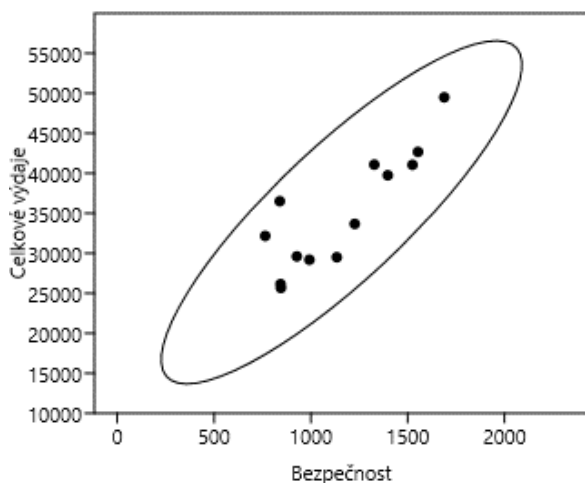
Tabulka 19: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 10 001 do 20 000 obyvatel

Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	1,944	4,212	4	0,378
Šikmost, malý vzorek opraven:		6,048	4	0,1956
Špičatost:	5,606	-1,079		0,2806
Doornik and Hansen omnibus Ep:	2,136			
p (normal):	0,7109			

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Předpoklady u této skupiny obcí splněny – vhodné užít Pearsonův korelační koeficient. P hodnoty jsou opět dostatečně vysoké. Tvar elipsy ukazuje opět, že pokud rostou celkové výdaje rostou i výdaje na bezpečnost. Zkoumaný vztah nebude ale už tak silný jako v ostatních případech.

U skupiny **obcí od 20 001 do 50 000** obyvatel jsou předpoklady znázorněny na obrázku 37 a v tabulce 20.

Obrázek 37: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 20 001 do 50 000 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

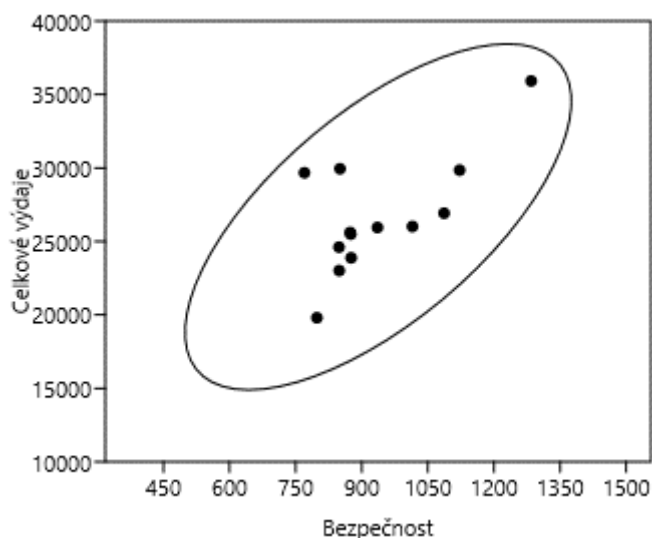
Tabulka 20: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 20 001 do 50 000 obyvatel

Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	1,457	3,157	4	0,5318
Šikmost, malý vzorek opraven:		4,534	4	0,3386
Špičatost:	5,374	-1,184		0,2366
Doornik and Hansen omnibus Ep:	2,981			
p (normal):	0,561			

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Opět je možné potvrdit splnění obou předpokladů, a proto je vhodný Pearsonův korelační koeficient k testování závislosti. Opět tento vztah mezi veličinami bude významný, i když ne tak silný. Tato skupina má podobný tvar jako elipsa u skupiny obcí od 10 000 do 20 000 obyvatel. Z obrázku vyplývá, že tyto obce na tom budou podobně.

První a druhý předpoklad pro **obce od 50 001 do 100 000** obyvatel je zachycen na obrázku 38 a v tabulce 21.

Obrázek 38: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 50 001 do 100 000 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

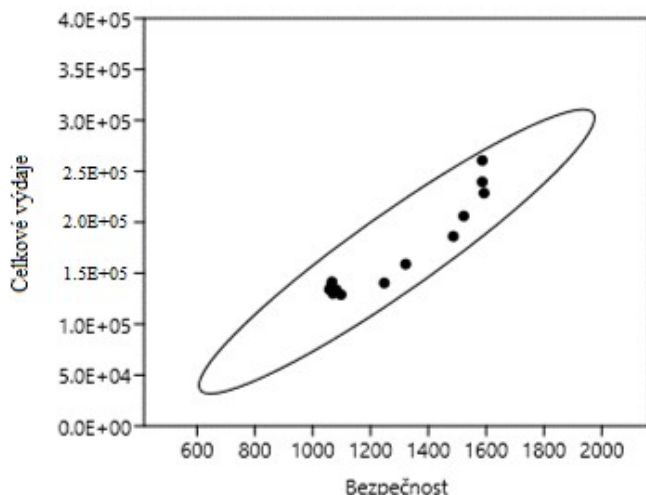
Tabulka 21: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 50 001 do 100 000 obyvatel

Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	2,559	5,544	4	0,2359
Šikmost, malý vzorek opraven:		7,961	4	0,0930
Špičatost:	7,39	-0,2751		0,7833
Doornik and Hansen omnibus Ep:	1,2			
p (normal):	0,8781			

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Z obrázku a tabulky vyplývá, že oba předpoklady byly splněny pro tuto skupinu obcí. Aplikace Pearsonova korelačního koeficientu se díky splnění předpokladů nezamítá. Tvar elipsy napovídá, že vztah mezi testovanými veličinami u této skupiny obcí nebude tak silný, jelikož elipsa je trochu tlustější. P hodnoty přesáhly stanovenou hodnotu hladiny významnosti 0,05.

Jako poslední následuje ověření předpokladů pro **obce od 100 001 do 1 000 000** obyvatel. Tyto testy jsou zobrazeny na obrázku 39 a v tabulce 22.

Obrázek 39: Graf XY 95 % elipsa – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 100 001 do 1 000 000 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Tabulka 22: Multivariační test normality – celkové výdaje X bezpečnost u obcí od 100 001 do 1 000 000 obyvatel

Parametr	Hodnota	Statistika	df	p (normal)
Šikmost:	1,254	2,718	4	0,6061
Šikmost, malý vzorek opraven:		3,902	4	0,4194
Špičatost:	5,066	-1,322		0,1861
Doornik and Hansen omnibus Ep:	8,435			
p (normal):	0,0768			

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Pro tuto skupinu obcí předpoklady splněny, proto se může využít k posouzení závislosti Pearsonův korelační koeficient. Z obrázku lze vyčíst, že peněžní částky vynakládané do bezpečnosti se tolik nelišily v jednotlivých letech. Opět s růstem celkových výdajů rostly i výdaje na bezpečnost. Částky nerostly ale tak výrazným způsobem jako u jiných skupin obcí.

Jelikož u všech skupin obcí z výše provedených testů vyplynulo možné použití Personova korelačního koeficientu, bylo výsledné ověření korelace upraveno a vloženo do jedné tabulky, do tabulky 23.

Tabulka 23: Korelace – kategorie počtu obyvatel

Kategorie počtu obyvatel	P hodnota	Hodnota korelačního koeficientu
0 až 100	0,0080	-0,6974
101 až 200	0,0084	0,6944
201 až 500	0,0000	0,9370
501 až 1 000	0,1869	0,3906
1 001 až 2 000	0,0000	0,9063
2 001 až 5 000	0,0000	0,9632
5 001 až 10 000	0,0000	0,9229
10 001 až 20 000	0,0003	0,8364
20 001 až 50 000	0,0001	0,8588
50 001 až 100 000	0,0122	0,6696
100 001 až 1 000 000	0,0000	0,9425

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2023)

Korelace byla zjištěna téměř ve všech případech, výjimkou je skupina obcí od 501 do 1 000 obyvatel. V této kategorii korelace mezi výdaji na bezpečnost a celkovými výdaji nebyla prokázána. Výdaje na bezpečnost u této kategorie obcí nezávisí na celkových výdajích. Nelze předpokládat, že pokud se těmto obcím budou měnit celkové výdaje, změní se i výdaje na bezpečnost těchto obcí.

U většiny obcí byla zjištěná pozitivní velmi silná, v některých případech až téměř perfektní korelace. Tedy pokud rostou celkové výdaje rostou i výdaje na bezpečnost. Je potřeba ovšem opět zdůraznit, že pokud je u veličin zjištěna korelace, nemusí to nezbytně znamenat, že jedna veličina ovlivňuje druhou. Odlišnost byla zjištěna u skupiny obcí od 0 do 100 obyvatel. U této kategorie byla zjištěna negativní velmi silná korelace. Negativní korelace značí, že pokud jedna proměnná roste, tak poté druhá proměnná naopak klesá. Opět to nutně neznamená, že jedna veličina ovlivňuje přímo druhou.

Obecně lze říci, že s růstem počtu obyvatel obce více vynakládají na zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku. Téměř perfektní korelace, tedy že korelační koeficient přesáhl hodnotu 0,9 byla stanovena u 5 skupin obcí. Tento vztah byl stanoven u středních obcí a velkých obcí. U těchto obcí se potvrdilo tak to, co bylo patrné již z grafů XY s 95 % elipsou, elipsa byla

užšího tvaru což naznačovalo právě již zmíněný zjištěný perfektní vztah mezi naměřenými proměnnými.

Menší obce svůj majetek často spravují obezřetněji, byť se právě kvůli nedostatku prostředků dostávají do finančních obtíží častěji než větší města. Souvisí s tím fakt, že větší obce disponují mnohem profesionálnějším a kvalitnějším správním aparátem. Malé obce nemusejí zřizovat obecní policie, záleží to čistě na jejich finančních schopnostech, zda zřídí obecní policii nebo ji bude zajišťovat ORP v rámci svého územního obvodu v němž malá obec leží. Pokud by tedy u menších obcí byl zjištěn slabý či dokonce žádný vztah mezi proměnnými, nemusí to znamenat, že by tyto obce s měnícím se rozpočtem nevydávaly dostatek prostředků na zajištění bezpečnosti svých obyvatel.

ZÁVĚR

Kvalitní život ve společnosti je podmíněn mimo jiné i zajištěním bezpečnosti pro občany. Různorodé hrozby byly a stále jsou přítomny. Především v dnešní době, kdy mnohé události ovlivnily bezpečnostní prostředí mnoha zemí. Konkrétně bezpečnostní situace v ČR je u nás stále více projednávána a stává se předmět mnoha diskusí ať už odborníků nebo široké veřejnosti. V dnešní době státy stále více spolupracují na poli bezpečnosti. Mnohé závazky vyplývají z různorodých členství v organizacích jako je např. EU, OSN či NATO. Tyto spolupráce pomáhají státům k připravenosti a vybavenosti k potencionálním vojenským akcím.

Diplomová práce nejprve v prvním oddílu teoretické části nastínila problematiku bezpečnosti a s ní souvisejících pojmů. V České republice bezpečnost zajišťují mnozí vykonavatelé, především složky IZS. V této práci je popsáno jejich dělení a jejich hlavní úkoly. Druhý oddíl teoretické části je věnován problematice veřejných rozpočtů, kde jsou popsány vládní úrovně a jejich rozpočty. Podrobněji se tato teoretická část věnuje rozpočtům územní samosprávy, především jejich příjmové a výdajové stránce. Cílem diplomové práce bylo zhodnotit vývoj objemu a strukturu příjmů a výdajů veřejných rozpočtů, které jsou na úrovni obcí České republiky alokovány do oblasti zajištění bezpečnosti. Analýza příjmů a výdajů v územních rozpočtech byla provedena za období 2018-2022. Porovnání výdajů na bezpečnost je provedeno za delší období tedy mezi roky 2010 a 2020.

Na základě získaných dat byla nejprve provedena analýza příjmů a výdajů v krajských rozpočtech. Hlavním zdrojem krajských rozpočtů jsou daňové příjmy. Ty během zkoumaného období rostly a průměrně se podílely na celkových příjmech krajských rozpočtů okolo 52 %. Největší položku v daňových příjmech tvořily příjmy ze všeobecných daní ze zboží a služeb v tuzemsku (DPH). Naopak nejmenší položku v daňových příjmech krajů tvořily kapitálové příjmy. Co se týče výdajové stránky krajských rozpočtů, tak nejvíce peněz putovalo na běžné výdaje. Ty opět během analyzovaného období rostly. V rámci běžných výdajů kraje nejvíce vydávaly peníze na neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím a také obecním rozpočtům. V rámci krajských rozpočtů se běžné výdaje za sledované období pohybovaly okolo 87 % z celkových výdajů. Hospodaření krajů mezi lety 2018-2022 bylo většinou přebytkové, výjimkou byl rok 2020, kdy kraje zaznamenaly schodek ve svém hospodaření vlivem pandemie COVID-19 a vlivem vládních opatření. Od roku 2021 saldo opět rostlo. Kraje v rámci skupiny výdajů vynakládají nejvíce na služby obyvatelstvu, naopak bezpečnost státu a právní ochrana jako skupina výdajů činí průměrně okolo 2 % celkových výdajů. Tento podíl se od roku 2010 do roku 2022 nijak výrazně neměnil.

Následně byla provedena analýza příjmů a výdajů v rozpočtech obcí. Hlavním zdrojem obecních rozpočtů jsou, stejně jako v případě krajů daňové příjmy. Tyto příjmy se během sledovaného období průměrně podílely na celkových příjmech obecních rozpočtů okolo 65 %. Mezi největší daňové příjmy v obecních rozpočtech patří především daně, poplatky a DPH. Nejméně se na celkových příjmech podílely kapitálové příjmy, které se průměrně podílely na celkových příjmech okolo 2 %. Do této skupiny obce řadí zejména příjmy z prodeje dlouhodobého majetku nebo příjmy z prodeje dlouhodobého finančního majetku. Hospodaření obcí během sledovaného období bylo rovněž jako u krajů přebytkové. V roce došlo k mírnému snížení, které bylo způsobeno opět již zmíněnou pandemií COVID – 19. Následně saldo opět rostlo, ale již v roce 2022 nastal opět pokles. Ten byl způsoben válečným konfliktem mezi Ukrajinou a Ruskem a vysokou inflací, která je následkem právě probíhající války na Ukrajině.

V rámci práce byly stanoveny dvě výzkumné otázky - 1. Jaký podíl zaujímají výdaje na bezpečnost v rozpočtech obcí? Pro zodpovězení této otázky bylo využito především odvětvové třídění výdajů v rozpočtech obcí. Skupina výdajů s názvem bezpečnost státu a právní ochrana se vždy během analyzovaného období podílela na celkových výdajích okolo 3 %. Jejich hodnota vždy během sledovaného období rostla. Do tohoto bloku výdajů se řadí i skupina výdajů na bezpečnost a veřejný pořádek. Maxima tento blok dosáhl během sledovaného období v roce 2022, a to 10 025,51 mil. Kč. Průměrně během let 2018-2022 tyto výdaje zaujímaly okolo 2,6 % celkových výdajů obcí. Členění obcí dle počtu obcí ukázalo, že nejvíce do tohoto bloku výdajů vynakládají právě větší obce, s větším počtem obyvatel. S růstem počtu obyvatel budou obce vydávat více peněžních prostředků na zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku na svém území. Jako další se do bloku výdajů na bezpečnost státu a právní ochranu řadí výdaje na požární ochranu a IZS. Hodnota těchto výdajů v rozpočtech obcí mírně fluktovala. Průměrně se během období 2018-2022 podílely na celkových výdajích okolo 1,5 %. Klasifikace obcí dle počtu obyvatel naopak ukázala, že nejvíce na požární ochranu a IZS vydávají menší až střední obce. JSDH zřizují obce. Pokud obce nemají svou JSDH, využijí smlouvu s jinou obcí o zajištění požární ochrany.

Druhá stanovená výzkumná otázka byla: Jaké jsou v kontextu závislosti mezi celkovými výdaji a výdaji na bezpečnost rozdíly v kategoriích obcí podle velikosti? K posouzení vztahu mezi celkovými výdaji a výdaji na bezpečnost byly data analyzovány za 13 let, tedy období 2010-2022. Nejprve byla data zkoumána pro všechny obce souhrnně. Mezi naměřenými veličinami byla zjištěna pozitivní velmi silná korelace. V případě kategorizace obcí dle počtu obyvatel byla rovněž téměř ve všech případech vypočítána velmi silná takřka perfektní

korelace. Výjimkami jsou, skupina obcí od 501 do 1 000 obyvatel a od 0 do 100 obyvatel. U skupiny obcí od 501 do 1 000 obyvatel nebyla prokázána žádná korelace mezi celkovými výdaji a výdaji na bezpečnost. Této skupině obcí se během analyzovaného období výdaje na bezpečnost a celkové výdaje měnily. Nelze však tvrdit, že by tyto obce s měnícím se rozpočtem dostatečně nevěnovaly peněžní prostředky na zajištění bezpečnosti na svém území. Menší obce se často rozhodují podle svých finančních sil, zda zřídí obecní policii či nikoliv. Menší obce často hospodaří mnohem rozvážněji, jelikož nemají k dispozici tolik finančních prostředků jako velká města. Pokud nezřídí svou obecní policii mohou se domluvit s obcí s rozšířenou působností do jejíž obvodu spadají. Další výjimkou je skupina obcí od 0 do 100 obyvatel. V případě této kategorie byla zjištěna negativní velmi silná korelace, ta značí, že pokud jedna proměnná roste, druhá klesá. Nemůže však z tohoto vztahu usuzovat, že jedna veličina přímo ovlivňuje druhou. V případě malých obcí není tak velká kriminalita jako ve velkých městech. Tyto obce budou mnohem více své finanční prostředky vydávat na jiné výdaje, např. na služby pro fyzické osoby.

Občané žijící v obcích a městech většinou neví kam prostředky, jež jsou investovány do bezpečnosti plynou, a zda jsou vynakládány efektivně. Většina obyvatelstva nemá zájem informovat se o takovýchto skutečnostech. Přestože v dané obci není nutně vysoká kriminalita, nemusí to být způsobeno právě tím, že obce správně vynakládá peněžní prostředky. Procentuální částka, kterou obce věnují do bezpečnosti nezatěžuje nikterak vysoce jejich rozpočet. Jedná se o maximálně jednotky procent. Obce by mohly více investovat do preventivních programů. Ministerstvo vnitra často ve spolupráci s EU prezentuje mnohé programy, na které by mohly obcím více přispívat.

Stále více přibývá útoků hackerů v oblasti veřejné správy. Útoky jsou často řízeny ze zemí jako je např. Rusko, Čína nebo Severní Korea. Tyto útoky mají často za cíl znepřístupnit uživatelům přístup, zablokovat nějaký proces nebo získat citlivé či utajované informace. Tento problém se týká nejen ČR, ale i celé Evropy. Začátkem invaze na Ukrajinu se značně zvýšil počet útoků ruských hackerů. EU se proto snaží o vytvoření otevřeného, bezpečného a střeženého kyberprostoru. Evropská komise v roce 2020 představila Strategii kybernetické bezpečnosti EU, kde jsou nastíněny nové regulační a politické nástroje. Největší zbraní kyberterorismu je anonymita. ČR by neměla podceňovat tuto hrozbu a více investovat do prostředků na ochranu proti této hrozbě. Výstrahou by měly být pro ČR útoky hackerů, které proběhly v roce 2020 a jež směřovaly na nemocnice, státní podniky a letiště. Cílem těchto útoků se však nepochybně mohou stát i obce nebo jimi zřizované organizace strategického významu.

BIBLIOGRAFIE

1. BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed., 2007. *Kapitoly o bezpečnosti*. 1. vydání. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1440-3.
2. BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA, 2015. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. 1. vydání. Praha. nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3150-9.
3. BALABÁN, Miloš a Libor STEJSKAL, 2010. *Kapitoly o bezpečnosti*. 2., změn. a dopl. vydání. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1863-0.
4. ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ, 2011. *Základy financí*. 1. vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3669-3.
5. FIALA, Miloš a Josef VILÁŠEK, 2010. *Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva*. 1. vydání. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1856-2.
6. FIOTT, Daniel, 2019. *Defence industrial cooperation in the European Union: the state, the firm and Europe. London*. London: England: Routledge/Taylor & Francis Group. ISBN 978-0-367-73082-6.
7. HARTLEY, Keith, 2011. *The economics of defence policy*. 1. vydání. London: Routledge/Taylor & Francis Gro. ISBN 978-0-415-75019-6.
8. HEJDUKOVÁ, Pavlína, 2015. *Veřejné finance: teorie a praxe*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-298-4.
9. HORÁK, Rudolf, 2004. *Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu*. 1. vydání. Praha: Linde. ISBN 80-7201-471-4.
10. HZSČR, 2022, *Hasičský záchranný sbor České republiky*. [online]. [cit. 2022-12-21]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/>
11. HZSČR, 2022, *Jednotky požární ochrany*, [online]. [cit. 2022-11-29]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/menu-jednotky-pozarni-ochrany-jednotky-pozarni-ochrany-jednotky-po.aspx>
12. KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ, 2012. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-910-4.

13. KRAFTOVÁ, Ivana, Martin MAŠTÁLKA, Zdeněk MATĚJA, Ondřej SVOBODA a Pavel ZDRAŽIL, 2016. *Bezpečný rozvoj regionu: základní koncept*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-261-0.
14. LAJTKEPOVÁ, Eva, 2007. *Veřejné finance*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 978-80-7204-495-5.
15. MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ, 2007. *Rozpočtové právo*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7179-598-8.
16. MCCANN, Philip, 2013. *Modern urban and regional economics*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-958200-6.
17. MELESE, Francois, Anke RICHTER a Binyam SOLOMON, 2015. *Military cost-benefit analysis: theory and practise*. London: Routledge/Taylor & Francis Group. ISBN 978-1-138-49538-8.
18. MONITOR – INFORAMČNÍ PORTÁL MINISTERSTVA FINANCÍ, 2023. *Příjmy a výdaje územních rozpočtů* [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/>.
19. NAHODIL, František, 2014. *Veřejná správa a financování veřejného sektoru*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-536-4.
20. PEKOVÁ, Jitka, 2011. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-614-1.
21. PEKOVÁ, Jitka, Marek JETMAR a Petr TOTH, 2019. *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-209-4.
22. PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR, 2005. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 2., přeprac. vydání. Praha: ASPI. ISBN 80-7357-052-1.
23. POLICIE ČR, 2023. *Policie České republiky - KŘP Olomouckého kraje*. [online]. [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/povinne-zverejnovane-informace-843568.aspx>
24. PORADA, Viktor, 2019. *Bezpečnostní vědy: úvod do teorie, metodologie a bezpečnostní terminologie*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. ISBN 978-80-7380-758-0.

25. PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2015. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5608-0.
26. REJDA, George E. a Michael J. MCNAMARA, 2017. *Principles of risk management and insurance*. Thirteenth edition. Harlow: England: Pearson. ISBN 978-1-292-15103-8.
27. REKTOŘÍK, Jaroslav, 2004. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. 1. vydání. Praha: Ekopress. ISBN 80-86119-83-1.
28. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-12-23]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
29. VAUS, David de, 2002. *Analyzing social science data*. 1st ed. London: SAGE. ISBN 978-0-7619-5938-0.
30. Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-3]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
31. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
32. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-12-23]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
33. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
34. Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-29]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
35. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-3]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
36. ZEMAN, Petr, ed., 2002. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3037-2.

37. ZZS OLOMOUCKÉHO KRJE, 2022. *Zdravotnická záchranná služba Olomouckého kraje*. [online]. [cit. 2022-12-23]. Dostupné z: <https://www.zzsol.cz/>